КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 147 (4627). ОРШОТДИ, 9 декабрь, 1968 шу. Мах 2 кап.

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахта

100 шу

БОАХАМА ШЕРА ИТОГАШ

Шера планах цхьа миллион сома мял пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йохка еаш дукххача доакъоех латта боахам ба тха совхоз. 6,5 эзар гектар латта да совхоза, цу дакъе 3500 гектар оаха латта. 607 гектар сомийн комарийн бешамаш, 6,5 гектар дитта комараши хьуна оасаш. Еррига сомий бешамаши 568 гектар оаха латтеи хий дехкаш да.

Совхоза керттера доакъош сомий бешамаши шурийка доахан леладарш да.

ДIахо йодача хана совхоза производства доккагIа дола доакъош дегIадоаладергда сомий бешамаш цхьа эзар гектарагеи динача фух дола доахан хах бIаь IаттагеН дIакхоачадеш.

Бешамашкарча латтах бола пайда оц ккаш леладераш. Гаьнашта юкъерча йовкъашка ханхаинахьа дIаюв дукхача шерашка тIаювла баьцаш — люцерна, эспарцет.

Иштта кхетамца пайда эц кхаш доладераша оахача латтаех. Латтан хIара гектара тIара доагIар хьадаккхара юкъейоалаьй нийса севообороташ. Севооборот йолча кхашка 4—5 шера дIаюв шекара свекла. хIаьта ка бола хлат динача юха шин шерал совгIа дIаеш.

Шекара свекла дика кхее Iемаб тха совхоза шекара свекла лелаераш. 1965 шера дена хIара гектара тIара йоаккхд шекара свекла кхо бIаь центнер совгIа я, планах 190 центнер йолча, ка болча хлатий хьувкъам 22, 23, 35 центнер я. ХIаьта керттерча отросла — сомий хьувкъам хIара шера дегIаух: 1965 шера 36 центнер яр, укх шера 70 центнер хилар.

Юртбоахама шу чакхдоалаш яьча итогех ерригача совхозе юкъера дарьхIача хIара гектара тIара ка болча хлатий — 22,3 центнер яьккхай, планах 22 центнер йолча, хIаьта гурахьа дийнача культурай цхьан гектара тIара 23,5 центнер яьккхай.

Юртбоахама культураш кхееш хIара шера доккхий толамаш доаха керда турпалаш хьакул тха боахаме. ШоллагIча отделене тракторно-полеводчески бригада бригадира Цухаев Хоз-Махьмада гурахьа дийнача кIинa хIара гектара тIара 29 центнер яьккхар.

Иштта юртбоахама культурай лакхара хьувкъам кхебаьб кхоалагIча отделене а. ХIара гектара тIара 31,4 центнер мукх чуийцаб цига, 350 гектарах хIаране тIара 370 центнер шекара свекла яьккхай.

Кхы а лакхагIа ба шекара свекла хьувкъам пхьоалагIча отделене. Звеньевой тракториста Хаджимуралов Мансаш волча звенос цхьа бIаь гектарах хIаране тIара 375 центнер яьккхай.

Отделене шекара свекла лелаеча звено звеньевая Умалатова Заде тхьаь итт гектарах хIаране тIара 451 центнер шекара свекла йоаккх укх тIеххьарча дий шера. Пачхьалкхен лакхера совгIат деннал цунна — Ленина орден.

Совхоз юкъейоалаьй боахама расчет. Иа юкъейоалаьчух тIехьагIа юртбоахама продукташ яхаргеи аладеген дIалодачуина лоаттабу тIахьожам чIоагIбеннаб.

Совхоза къахьегамхоашта материальни безам совбоаккхаш аладел совгIа 70 эзар сом денна оаха укх массехк шера вIаштта. Цул совгIа хлат, йол тайпанай. Духхьал укх шера планал совгIа юртбоахама продукци ек кхарах совхоза специалисташтеи болхлоштеи аладел совгIа 70 эзар совгIа сом. 150 тонн йол цхьа бIаь тонн хлат деннад. Цул совгIа чухнахьарча маьлах кхо бIаь тонн доагор деннад.

Иштта растениеводства дегIаярца цхьана бокхха теркам тIабоннийт оаха хьайбай боахам дегIабоалабара, хьайбай продуктивность лакхъяра. Доккхий толамаш доах хьайбаш лелалераша. Иштта укх шера цхьайтта бетта дIадахача шера цу хана хинначул 65 тонн дукхагIа шура яьккхай фермай хьайбаш леладераша, хIаьта хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура соаххарчул 250 килограмм дукхагIа я.

Къаьстта лакхара хьоккамаш лаьхад доярка Адуева Iаламата. Укх тIеххьарча дий шера хIара кхоабача Iаттагара юкъера дарьхIача 2765 килограмм шура йоаккх. Скотника Умаров Удде дийнахьи буси хIара къонача бежана 760 грамм дулх тIаккхеткйтад.

ХIанз Iа хьатIаттад. Хьайбаш дикагIа Iаьгардахара биэза кхоачам баьб хьайбаш леладераша. Долаш да гIожен мошен доакъар, концентраташ. Помещенешта хамнахьд ремонт дьй, боахаме болх беш опыт йола мах ба.

Дика толленна Iанга кхаьчад хьайбаш. Аххан дамалахь хьайбашта кхоачамхиллат мошача баьккий конвейер хилар. ХIаьта иштта 1969 шера доакъар хургдолаш 200 гектар дукхача шерашка тIаювла буц я, кхы а кийдал никеи кени вIашагIъэбаь дIабуьргба оаха бIаьсти.

Хьайбай боахам рентабельни хилийтара бокхача неархIаме да племенной болх нийса лелабар. Иза болх дIахьу оаха доахала искусственни осеменени ярца. Укх шера Черсий-Балкхарой республикера шаьрача арара цIеча фух долча доахах шинараш доаладьйд оахаи ЛаьрххIа ши ферма вIашагIъеллай тха совхозе, шоллагIча отделене симментальски кхоалагIча отделене цIеча фух долеи фуна лаьрхIа Iаьсий кхедергдолаш.

Иштта хьинаре къахьегача совхоза кхаши хьайбаши леладераша кхоачашъяьй керттерча доакъоех йола продукташ дIаялара пачхьалкхен план-заказ.

Даьхен амбараша чутеесад 1510 тонн хлат, планах 1450 тонн яла езача, планал совгIа 3200 центнер шекара свекла дIаеннай. Сом дIабалара план кхоаза кхоачашъяьй сомий бешамаш лолараша. Хьайбаш лелалераша лакхара хьоккамаш даьхад. Пачхьалкхенга дулх доххара шера план 115 процент, шура йохкара — 100 процент кхоачашъяьй, шу чакхдалале кхы а дала лага ба совхоза хьайбаш леладераш дулхи шурей.

Боахама экономика дегIаярца цхьана совхоза тоио хул къахьегама хьал тоаде. ТIеххьарча шин шера ГIойтIен Комсомольски хийн электрически йиллай. Оалдалара кIорагре клуб еш латт. Совхоза центральни усадьбе бани, столови, специалисташта цIенош ду.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тIалийца социалистически декхараш толамца кхоачашду совхоза къахьегамхоша. Шекара свекла йоххара пхе шера план кхаь шера кхоачашъяьй.

В. ДРЕВЕЦКИЙ,
Урус-Мартана района Мичурина цIерагIча совхоза директор.

Нохч - ГIалгIай АССР. Грозне кхаьчай турпала Вьетнамера кегийча наьхен механикий группа. Кхаь шера дешаш хургба уж № 5 йолча профессионально - технически училище. Вьетнама Демократически Республика кагирхошта дика хьалаш кийчлаьд. Дика зе а кхелехьа чаккъаргьи дешаш йоаккха ха, цул тIехьагIа мехкага кхоачаргья монтажникий сварщикийн квалифицированни отряд.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Буй Ван Дык, Динь Ван Луан, Нгуен Виэт Дао стенгазет арахеца кийчдеш ба.

Р. Дика сурт. ТАСС фотохроника.

ЯХЬА КЕРТЕ ЛАТТАРАШ

Гудермеса машинистьгъа станцe Локомотивни депо керттерчарех лоаркIаш я подъемно - ремонтни цех. 100 совгIа говза слесарь - ва укхава къахьегаш. Царна юкъе коммунист 13 мара веце а, ерригача коллектива хьалха латт уж.

Партийни группа ший керттера декхар лоархI В. И. Ленин ваь 100 шу дузача дени кхачадаран пятилетка кхоалагIча шера декхараш кхоачещдаран социалистически яхь шерагIе йоаржаяр. Каст - каста хьон партгруппа яхь мицта лел, тIаийца декхараш кхоачаш мишта ду. Коммунистий инициативах тепловозашта ремонт ю хе лоацъе декхараш тIаийцад слесараша. Шоаш дение дош толамце кхоачещду цар. ДIабахача бетта план 130 процент кхоачашйир цеха коллективо, тепловозашта ремонт еш дIайода хе лоац е аш.

Партгруппа цхьаьнза коммунист вац партийни поручени йоаццаш е иа кхоачаш ца еш а. Лакха квалификаци йола слесарь Н. Лобзеве. Дика рационализатор хиларал совгIа цеха сатирически «КIарцхал» яхача пенгазета редактор а ва. Лира къоасам лоаттабу газета балке боам ерашца, болк ве берашца.

Шоашта ена партийни поручени бехктохаме лоархI тепловозашта еча ремонте тIаьхожам лоаттабеча общественни инспектораша коммунисташа А. Ибрагимоси В. Горбачевси. Дизза кхоачашду цар из гIулакх. Дешна новкъостал хул цунах тIехьа тIайогIача кема кIанзара кхоечимбоецараш ца хилийтара.

Дика болк а беш ттаьинкумашна, училище дешаш ба цазере болхлой. Шоай новкъосташта эшаш дола новкъостал да даим кийча хул цеха коммунисташ. Шоашта дайзачох, хоачох вIаши дагабуял уж.

Шоай новкъосташта хьалхашка каст - каста отчеташ ю коммунисташа, шоашта карагIдьниачох лаьца даим дагабуел, шоай поручене дикагIа кхоачаш мишта ергьа дувц. ДуккагIдолча даькъе массахк миното мера кийац цу тайпара докладаш. Цу формагIа боикка пайда боал.

ХIанз Ленински къахьегама вахта эттаб цеха болхлой. Къахьегама дисциплина лакхъяр, план толамца кхоачашъяр, тепловозашта ремонт еш дIайода хе кIезигъяр —шоай керттерча декхарех лархI цар. Дика вIаштIехьъаьннхой партийни организаци гойтара агитаци: возе кийдаь хьалтеха доаж тIаийца социалистически декхараш, тайп - тайпара чулоацам бола лозунгаш.

Подъемно - ремонтни цеха коммунисташа дооргга ду болхлоштге юкъе социалистически яхь йиаргI ца дилийтара, сийлахь - воккха баьчча В. И. Ленин ваьча дени дикача къахьегама толамашца кагъадаздара.

И. ДЖАМАЛОВ.

Грозненски химкомбинате хьалха латтарех я цхьайтта бетта плани бархI ди хенал хьалха кхачашъяь № 16 йолча цеха коллектив. Химкомбинатан диэза кхоачашдаь шу дIадаиналуш шони дения дош.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) № 16 йолча цеха хьалха латтараш аппаратчица А. Хвалевска, аппаратчица Д. Рябова, А. Бочарникова.

В. Дыбова сурт.

ДУВЦАШ ЛАТТ ЛАЬТТАХ ДОЛА КЕРДА ЗАКОН

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПАЛАТАЙ МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

4-ча декабре Союзий ЦIагIа цхьана заседани хилар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советан Къамий Советан комиссей юрта боахама, законодательни предположеней, промышленностеи, транспортеи, бувзамеи, гIишлошъяра а гIишлой материалий промышленноста а.

Цхьана хиннача заседане президиуме — комиссей председателаш: К. Ф. Катушев, М. С. Соломенцев, Ф. А. Сурганов, В. А. Карлов, Р. Нишанов, А. П. Ляшко, Г. И. Чогоидзе, Г. А. Арзуманян. ЦигIача — СССР Лакхехьарча Совета палатай председателаш И. В. Спиридонов, Ю. И. Палецкис, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. П. Георгадзе.

Ден повестка тIа цхьа доп — ССР Союзен союзни республикийн латтан законодательства Лардий проекта хьакъехьа. Хоам беш къамьал дир кийчон комиссе председателя депутата П. П. Лобанова — В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни юртбоахама Iилмий академе президента.

Закона проект оттае йолаьй СССР Министрий Совето, союзни республикай Министрий Советаша чIоагIа декъа а лоецаш. Проекта тIа дIахо болх баьб СССР Лакхехьарча Совета Союза Советан Къамий Советан Массазарча комиссеша СССР министерствайн ведомствайн викалаша.

Латтан законодательства Лардий проект общественностага юкъийтар духьа СССР Лакхехьарча Совета Президиума сонамагIа кепатеха араяьккхар. БIа бетта шерра йийцай из болхлошеи колхозхоши, советски интеллигенце, предприятей, колхозий, совхозий коллективаша, къахьегамхой депутатий Советаша, Министерствашеи ведомствашеи, Iилмай учреждениеша а кхыча организацеша а. Цу юкъа палатай Массазарча комиссешка бIаьн кисьмош кхаьчад законопроекта хьакъехьара кхо эзар гаргга предложени замечани тIайолаш. Цар тIа белгалдоах из документ лоархIаме хилар, вай мехка латтан ресурсех пайда эцарга тоадара гIулакхa из боккха, чIоагIа, вIаштIехьадаккхара лоархIам болаш хилар. Письмош тIа белгалдоах латтан законодательства Лардиш латтаех бизагIа, дикагIа, гIойле йоламагIа пайда эцара, латта леладара культура лакхъяра, латта — советски обществан лоархIамегIара рузкъа лорадара новкъостал дергхилар.

Царех дикагIа бола предложенеши замечанеши проекта лоархIамегIарча положенешта йоагIаш я: латтах пайда дикагIа эцара Iалашъяр, латтан законодательство толхаера хьалхара бехктохкам чIоагIбар, латтах пайда эцара дикагIа бола тIахьожам оттабар, пачхьалкхен латтай кадастр, латтанца дувзадена довнаш къестадара порядок нисъйоалаяр, и. кх. дI.

Хьакхаьча проекта хьакъехьара ерриге предложенеши замечанеши хьалххагIе хьажа я хьежа. цийчон комиссе йийцай. Царга хьежжа, комиссе предложени еннай ССР Союзеи союзни республикийн латтан законодательства Лардий проектана хувцамаши тIатохараши юкъеладахьа аьнна. Кийчон комиссе еша предложенеш тIаийцар.

Заседане къамьлаш дир Нахичевански АССР Министрий Совета председателя Р. А. Исмаилова, Узбекистана КП Самаркандски обкома хьалхарча секретара С. Н. Усманова, Ростовски областа Песчанокопски района «Рассвет» яхача колхоза председателя Б. И. Кучма. Шоаш къамаьлаш деш депутаташа белгалдоахаф, законопроект шерра юццаро вIалла а даиза, дардоацаш дола хувцамаши тIатохараши цунна юкъедахьа йиш хилийта хилар. Законопроект — коммунизма материально - технически база хьаяра боккхача лоархIаме бола юрта боахам дегIабоалабар духьа латтан ресурсех пайда дикагIа эцара Коммунистически партен Советски пачхьалкхенон еш йола йоакхо хьахьокхар.

Комиссеша массаза реьза а болаш могайир ССР Союзеи союзни республикайн латтан законодательства Лардий проекта керда текст.

Комиссей заседанешка хилар СССР министраш, центральни ведомствайн учрежденейн кулгалхой, КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета бехктокхаме болхлой, Iилмахой, советски кепайбазов, радио, телевидене викалаш. (ТАСС).

СОЮЗА СОВЕТЕН КЪАМИЙ СОВЕТЕН ЗАКОНОДАТЕЛЬНИ ПРЕДЛОЖЕНЕЙ КОМИССЕШКА

4-ча декабре цхьана заседани хилар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи законодательни предположеней Комиссей. Цига хьежар Казахски ССР-еи Литовски ССР-еи, Астраханскии а Псковски а областий къахьегамхой депутатий моттигерча Советий решенешка социалистически законность кхоачашъяра хьакъехьарча дешлага.

Докладаш еш къамаьлаш дир Казахски ССР Министрий Совета председателя заместителя Б. Бультрикова, Литовски ССР Министрий Совета председателя хьалхарча заместителя К. К. Кайриса, къахьегамхой депутатий Астраханскии областной Совета исполкома председателя Н. К. Блохина, къахьегамхой депутатий Псковски областной Совета исполкома председателя В. А. Осипчика. Цар хоам бир моттигерча Советаша тIаийю правови актaш законни хилара лоаттабу тIахьожам чIоагIбара чакхйоахача мероприятей хьакъехьа, исполкомий болхлой правови знанеш дIахо лакхъяра тIадерзадаьча гIуллакхий хьакъехьа.

Законодательни предположеней комиссеша иштта хьажа а хьежа, къоабалйир ССР Союзеи Союзни республикайн товбара - къохьегийтара законодательства Лардий проекташ а хьалхагIе чубоахара хьакъехьара положенеш а, цига йийцар цхьадола тIатохараши хувцамаши ССР Союза Уголовни законодательствана юкъедахьара хьакъехьа еша предложенеш.

Иштта йийшар 1969 шера комиссеша бергболча балха план а, пор кIеара денаш балда кхача деш... хьажар.

(ТАСС).

ХАЛКЪА ХЬАШТАШ ЛОРАДЕШ

Москва. Союзий ЦIен Колоннай зале 4 декабре Ерригсоюзни совещани хилар советски милицей мехка чурча гIулакхий кхыча органийи болхлой.

Совещане дакъе лаьцар новкъосташа Г. И. Воронова, А. П. Кириленкос, К. Т. Мазурова, Ю. В. Андропова, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председателя М. А. Яснова, СССР Генеральни прокурора Р. А. Руденкос. КПСС ЦК административни органий отдела заведующе хьалхарча заместителя Н. П. Малышкова.

Чурча гIулакхий органий декхарий хьакъехьа доклад бир СССР чурча гIулакхий министра генерал-полковника Н. А. Щелокова.

Докладчикаи прениешка къамаьлаш дийрашеи белгалдаьхар вай пачхьалкхе, общественни пачхьалкхени дисциплина чIоагIъяра партеи правительствай чIоагIа йокхо еш хилара къаьгга тешал деш бола, советски милице болх дIахо товбара тIадерзадаьча гIулакхий хьакъехьара КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан сецам бокхача лоархIаме хилар. Сецамо теркам тIаберзабу вай обществан программи дакхар кхоачашдаргахьа — хулаш сецадаргахьеи уж хьахулийташ дола деррига бахьенаш дIададаргахьеи керда ховдамболлам бола гIа бахкара.

Совещане къамаьлаш дир Украински ССР чурча гIулакхий министра И. Х. Головченкос, Мосгорисполкома УВД начальника А. И. Волкова, Ленинградски областной горедскои исполкомий УВД начальника А. И. Соколова, Белорусски ССР чурча гIулакхий министра А. А. Климовски, Азербайджана, Грузе, Узбекистана, Таджикистана, кхыча республикай, краий, областий чурча гIулакхий органий викалаша дувцар къахьегамхоашца, общественни организацешца милице бувзам чIоагIбанза, милице лични составе юкъе беш бола политико - кхетама болх товбанза, цун болхлой культура лакхъянза, социалистически законность чIоагIъа кхоачашъяра лардa тIа берриге болх дIахо эргабоахаш товбанза барт ца хиларех.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕИ АВСТРЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕИ ДЕЛЕГАЦЕШТА ЮКЪЕ ХИННАЧА ПЕРЕГОВОРАХ ЙОЛА КОММЮНИКЕ

Укх шера 2—3 декабре КПСС ЦК-а вIашагIкхийтта хилар Советски Союза Коммунистически партеи Австре Коммунистически партеи делегацеш.

ВIашагIкхийттача Советски Союза Коммунистически парте оагIонтахьара дакъа лоацаш хилар Политбюро член, КПСС ЦК секретарь А. П. Кириленко, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС ЦК Дунен халкъашта юкъерча отдела заведующе хьалхара заместитель А. С. Беляков.

Австре Коммунистически партегахьара дакъа лоацаш хилар КПА председатель Ф. Мури, Политбюро член, КПА ЦК секретарь Ф. Фюрнберг, КПА ЦК Политбюро член А. Ружичка.

Дот цIена а новкъосташха а переговораш еча хана вIаши дагабьлар дунен халкъашта юкъерча керттерча актуальни проблемай, коммунистически болхлойи болама дешай, хIаьта шишта шинна а партена юкъера контакташи вIаши леладу гIулакхаши дегIадоаладара хьакъехьа.

Дунен халкъашта юкъера проблемаш ювцача хана КПСС-еи КПА-еи делегацеша белгалдаьккхар, империализма реакционни гIозараша дIахо а дунен халкъашта юкъера хьал кхохадеш хилар, сихдаь герз хьадара а НАТО агрессивни блок чIоагIъяра а керда планаш уттаеш хилар, халкъий къамаш мукъадахара къовсам дIахо дегIабоагIилга дохаде а Iехавара, ниа бара наькъаца неоколонистски политика дIаххахьа гIерташ а хилар, социализма мехкашта духьалара, берригача революционни демократически болама духьалара къовсам цар лакхбеш хилар.

Цу дерригнеша а дIадех халкъий фийлал лакхъелга, машарен прогрессан низаш кхетаделга. ХIана укх сахьате реальни торонаш я цу низий гIулакхаш хьинарагIеи цхьанен леладара наькъа империализма агрессивни планаш йохае, берригъюкъарча машарен халкъий кхерамалени хьаштоша мамххара дунен халкъашта юкъера проблемаш къовстае гIорта.

Шинна а оагIоно вьетнамски халкъа, дерригача машар безача адамий лоархIаме котталоя американски империализм эшара лерI ДРВ территоре тIа етташ йола бомбаш соцаяраи Къулбехьен Вьетнама НФО викалаш юкъе а болаш, вьетнамски проблема политически къовстаяра переговораш ергйолаш барт кхетарахи. Цхьабакъда, делегацешта хетачох, вьетнамски территоре тIара дерригa американски эскар арадаккхара. Вьетнама Демократически Республикаи Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронтеи предложеней ларда тIа ший кхел ше къовстае вьетнамски халкъа бокъо ялара дерригача машар безача низаша керда гIулакхаш де деза.

Гаргарча Малхбоалехьарча хьалхк лаьца дувцаш, КПСС-еи КПА-еи делегацеша диэза хьалхаьцар Израила оагIонгахьара ерриця а тIеца провокацеш соцаярах, 1967 шера 22 ноябре Кхерамален Совето оттаьча резолюцешка хьежжа дIалийцача Iарбий территорешкара израильски эскар арадаккхарах, хIаьта иштта цу районера ерригa пачхьалкхенаш яхаш хила бокъо йолаш хилар нийса лархIарца цхьана палестински Iарбий законах йоагIа бокъонаш кхоачашъярах дола дIадехараш.

КПСС-еи КПА-еи делегацеша белгалдаьккхар Европа халкъий кхерамале чIоагIъяра, Малхбузен Германе реваншизмаи милитаризмаи оагIонтахьара лаккхуш латтача кхерама духьаларча къовсама проблемай къаьстта хIанз боккха лоархIам хилар. ТIеххьарча хана лаккхуш йолча событешка хьахьенах, ФРГ политика вай континентерча деррига халкъашта бола керттера кхерам хилар. Европа кхерамале бакъеи лоаттабеча эффективни къовсама программаш хиларах тарра коммунистически болхлойи партей Карловарски конференце решенеш шоаш хьалхоацаш хилар цIаьхха чIоагI а даь. делегацеша ьлар деррига машар безачеи прогрессиони низашца цхьана тха партеш чIоагIа чIоагIо ля я Европера кхоихам кIаьбара, гIом хинначул тIехьагIара европейски дохзонаш дохаде йиш йоацаш хилар лорадара, дерригa нах герз дIа ца доарждарах дола договора духьалара ФРГ-а маневраш йохаяра, Германски Демократически Республика ший лоIамера а кхычар сацна бокъо йола а пачхьалкхе хилар хьатIаэцарах дIадехараш хьалдацара тIадерзадаь гIулакхаш де.

КПСС-еи КПА-еи делегацеша цIаьхха а могадир Австре хоаддана нейтралитета политика лелаяр а цо пачхьалкхан договар цIенкаштта кхоачашласт хилар а хьаштюлаш шаккхе а парти хилар, Малхбузен Германе монополистически капитал Австре чудолаш хилар, экономически политически лаккхуча хана иа къаьстта лоархIаме хилар. Шинна а халкъа хьашташа, хIаьта иштта Европе машар лорабара, чIоагIбара, тайп-тайпара социальни строй йолча пачхьалкхенашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладаро дIа мадеххара СССР-еи Австренеи юкъера доттагIлен отношенеш дIахо а дегIайоалаеи чIоагIъеи ряьза хилар уж.

Чехословаке хиннача событешца дувзадена шоай уйлаш вIашк йовза а йовайта, КПСС-еи КПА-еи делегацеша белгалдаьккхар, СССР-еи ЧССР-еи юкъе яь соглашенеш Чехословаке социализм чIоагIъяра, цун экономика, культура, социалистически демократи лакхъяра, дIахо дегIайоалаяра йола хоадам бу пункт хилар. Уж иштта ерригa социалистически содружество чIоагIъяра хьаштана, Европа халкъий машарен кхерамаленна гIулакха хьаштана иа яххара а я. Делегацеша дег тIара ловца баькхар Чехословаке Компартена цо КПЧ ЦК ноябрьски Пленума решенеш практически кхоачашъеча толамаш дахар ловш.

Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама проблемаш а йийца, шинна делегаце халкъий керттерча моастагIчунна — империализмана духьал, машара, демократена, социализмана тIехьа лоаттабеча къовсаме коммунистически болхлойи партей, дерригача антиимпериалистически низий цхьоагIо чIоагIъяр хIанз эттара хьалхара лоархIам безаш хиларах цхьа барт а болаш вывод йир. Цу новкъа боаккха эттара керттера гIа ба коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъера Совещани гулъяр. Шинна а парте йиэза хьаллаьцар укх шера ноябрь бетта Будапеште хиннача кийчо яра комиссе заседане тIаийца решенеш. Совещани толамца кийчъяра а из дIаяхьара а шоай оагIорахьара де йиш мел яр де кийча а хилар.

КПСС-еи КПА-еи делегацеша аьлар шоай партей Центральни Комитеташ гIерт шинна а партена юкъера гIулакхаш марксизма-ленинизма, цхьатарра бокъонаш йолаш а шоай лоIаме а хилара, пролетарски интернационализма принципий ларда тIа чIоагIде а дегIадоаладе а.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пхе шера план 1970 шера 7 ноябре кхоачаш а еш В. И. Ленин ваь бӀаь шу дузача дениа сийлелла вакъалхаоа къахьегама вахте яттай «Грознефтеразведка» треста геолого-тохкама конторa коллектив. Ноябрь бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш планал совгӀа дукха бурув техах цар. Социалистически яхье яьккхина бурув деттача бригадашна юкъе хьалха латт мастераш Богомедов, Диняев, Бобриков, Дзодзиков керте латта бригадаш. 26 ноябре денз тӀаьдоагӀача шера чотах бурув тохаш я уж бригадаш. Мастер Богомедов керте латтача бригада шера тоха дезаш хиина бурув 4350 метр дар, хӀанзлехьа цо тега бурув 4809 метр да. Цу бригаде къахьетта дика къахьийгаш бурундеттарахша вн. Замкас, Кудряшева, Хаджимурадова, Горемыкина, бурундеттарий гӀоьнчаша Кирьянова, Горбикова, Амирова, кхы дукхахверо а.

Хьалха латтача бригадех дукха тӀехьаьсаш яц бурув детта мастераш вн. Дзодзиков, Ситников, Шевчук, Темирханов керте латта бригадаш. Царна хьалхашка латтараш чӀоагӀа лоархӀамеи бехктокхамеи декхараш да. КӀоарга бурув тохара керда моттигаш кийчъе езараш ба уж. Дакха къахьегама толамаш доахача дикка новкъостал дир керда техника производствана юкъехкхьаьро. Бизза пайда ийбу цкъа шарошечни остаек тӀоанаш тохкача СевКавНИИ коллектива кийчъаьча конструкцеех, кхычарех.

Материально-технически ӀалаӀио ира гӀулакх дика делаш хилча кхы а лакхагӀа хила йиш яр тохкама бурувдеттарашна доаха толамаш. Кхоачамболлаш цемент, хьу, бурильни обсадни турбаш, тайп-тайпара есташ, автотранспорт, механизмаш хилар бурувдеттарна. Цу гӀулакхаша чӀоагӀа тӀехьатетт бурувдеттарий болх.

Уж дерига кхоачамбоацараш дӀа а доахаш пхе шера план ханал дукха а хьалха кхоачашъе гӀерт бурувдеттараш. Иа ха цар В. И. Ленин ваь 100 шу хулача денна кийчду къахьегама совгӀат.

Д. ГАБАЕВ,

«Грознефтеразведка» треста НОТ лабораторн начальник.

«Грознефтехиммашоборудование» объединение чуйоагӀача предприятешта юкъе лоархӀамегӀчарех а, центральни приборо-ремонтни мастерской. Мехкаьтта чакхдоахарийн химикийн бахьонца бола гӀоьнчаш ба мастерске болхлой. Цар болх ритмично дӀабахарга хьежжа мара лакхача боарамагӀа дӀабаха йиш яц мехкаьтта чакхдоахарийн химикийн болх. Объединене массайолча предприятешка го йиш я цар ремонт яь измерительни приборащ: расходомераш, манометраш, потенциометраш, амперметраш, кхы дукха ераш. Цу приборашта ремонт яь ца Ӏеш мастерске коллективе керда хьаш чоалхаиеш лоархӀамеи оатхалаш. Уж кхи республикерча предприятешка дӀахьаьча ца Ӏеш Азербайджане, Башкире, Туркмене, Татаре, Волгограде, кхыча городашка а дӀакхоач. Ленински къахьегама вахте эттача мастерске болхлоша толамца кхоачашду 1970 шера 5-ча декабре пхе шера план кхоачашъяра тӀаьийца социалистически декхараш. Дукхача шерашка лакха къахьегама толамаш дахарах Нохч-ГӀалгӀай облсовпрофа президиума совнамах облсовпрофа Сийлен книжка тӀа йихьай из коллектив. Цул совгӀа цуьна еннай Сийлен грамота а. Ткъо шу совгӀа ха я шаккха тӀера Ӏо ца йоаккхаш республикански сийлен Доска тӀа цуи цӀи хьаьтеха йоаьа.

Цу коллективе дукха ветеранаш ба мастерской болх бе йолаелча денз цига къахьеташ. МоллагӀйолча оатхала гальванизаци е езаш

ДИКАЧА ГӀУЛАКХАШЦА ДӀАБАЙЗАБ УЖ

хилча эггара хьалха цӀи йоаккх Лукьянченко Анастасия Анимовнай. Цу балха тӀа цуи йоккха опыт я. Цудухьа цуи вӀаштӀехьдоал хаинахьеи лакха дикал йоаттиш из болх чаккбаккха. Тха мастерске болхлошта юкъе дукхаха дена хьалха латташ хьайогӀа Анастасия Анимовна, — йоах мастерске директора вай. Златруиске. ХӀара сменагӀа нормаш юкъера лоархӀача 130 процент кхоачашъю цо. ХӀаьта хӀана тхо коллективо хьалхашка дехтараш доккхи бехктокхамеи декхараш да. Уж толамца кхоачашдара хьинар дӀаденна къахьегаш я цо. Лукьянченко. 30 шу совгӀа ха я балха моттиг ца хувцаш цу коллективе цо болх бу. Массане сий деш лоархӀаш я из. Цуи керттера балхаи да шиӀ новкъостахша из Ӏимерза хилар, аьнача шиӀ опыт дӀалуш, новкъостал деш из хилар.

Ше цига болх беча шерашка кхиташ болча къонача болхлошта шиӀ специальность Ӏомаьй цо, хӀанз уж производстве хьалха латтачарна юкъе ба. Царех доккхал ду нов. Лукьянченкос. Ненсе яха ха хьатӀаэттай цун. ХӀаьта шиӀ шоллагӀа шӀа цо лоархӀача коллективацара хьаьса цигацӀ Анастасия Анимовнаьа.

Дукха ба цу мастерске. шитта дика къахьегаш бола болхлой. Царех ва токарь Бронников Василий Иванович. Къахьегама доша кугаш да цун дарш, хьаш дуцаш болх беча новкъостахша. ТкъаьнаӀ шу совгӀа да я цо цу предприяте болх бу. Мастерской коллектива пайда ца Ӏеш еррига объединене коллектива а дикагӀоваь рационализатор хилара хьаьжа новкъ ва Василий Иванович. Ше цига балха веча дена цо кийчъаь производствана юкъехьаьй шиӀ бӀаь совгӀа рационализаторски предложени. Цар пайдачахьанчаь баь пайд, кхо бӀаьэзар совгӀа сом да. Гуш ма хилаза коммунист нов. Бронников новатори рационализатори, вай республике меттел беррига вай мехка а лоархӀаш ва. Цудухьа тӀехьара хиннача СССР-а рационализаторийн изобретателийн съезде из хержар ВОИР-а централи Совета членалла.

Коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелвеча бригадана керте лате Василий Иванович. Тайп-тайпара балха говзалаш йолаш вах ба цу бригаде къахьеташ.

Мастерска цхьанкха участок яц бригадерча моллагӀча сагo болх бе йиш йоацаш. Цудухьа бригада доаха къахьегама толамаш да тӀехьа лакхагӀа хул. Цхьаннха а сахьат долаш хилац цар кийчъаь оатхал. Бригадерча болхлошта юкъе дикагӀа лоархӀачарех ба Евлоев Султан, Бабкин Сергей, Шлыкова Валентина, кхыбараш. ХӀара сменагӀа нормаш 135—140 процент кхоачашъю цар. Ше дика организатор хилар хьа а хьекхаш бригада болх дика вӀаштӀехьбаьккхаб къахьегама ветерана, цудухьа укх тӀеххьарча шерашка мастерской бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье даиш хьалха латташ хьайоагӀа из.

Цу мастерской коллектива юкъе болх беш кхы дукха а къахьегама ветеранаш ба. Царех ба вн. Тараканов, Баранов, Шевченко, Кошко кхы дукхахбараш а. Къоначa болхлошца дукха кхетама болх а беш, къахьегама дисциплина телхаерашца, цӀенхашта къовсам лоаттабу цар. Цудухьа цкъа моттиг нийсац производственни дисциплина телхаеш. Шоай а мастерской коллектива а сий лакха лоаттадераш ба уж.

С. ЧУХАРЕНКО.

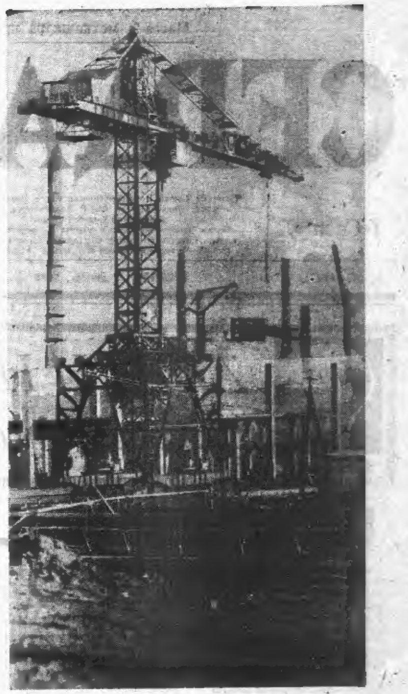

ЛАДУВГӀАРИЙ ТЕРКАМ ТӀАУВЗАШ

КхоалагӀа шу да Карабулакски бурувдеттача конторе политически дешара кружока кулгалдеш со вола. Кружока ладувгӀараша юкъе ба юххьанцара а юкъера а образовани йолаш бола нах. уж — тайп-тайпарча профессеех бола бурувдетта мастераш, бурувдеттараш, токараш, плотникаш.

Хьалхарча шин шера «Политически дешара лаrтаьш» В. И. Ленина биографи Ӏомаеш дар тхо. Производственни балха юкъе нар новкъост ма хилара сона дика бовзар сайна болх беш бола кружока ладувгӀархой. Из дар пропагандиста болх дӀабаха сона аьттув луш бола гӀулакх. ХӀана аьлча царна юкъе се хиларах дикагӀа довз сона хӀаваме хьашташ, ду кхагӀа йиш хул царна къаьст-къаьста беседаш е. МоллагӀча темах лаьца айса царна дувцаш дар хӀанзарча вай вахарна, бурундеттарий гӀулакхашца дийза, уж дикагӀа кхетаргболча тайпара дувца хьож со.

Сай балха юкъе керттердар лоархӀ аз ладувгӀаранта тема кӀоаргагӀа дӀайовзийтар, цар ца кхетадаьр фул хар. Цудухьа каст-каста хаттараш а уттадеш, уж ца кхетар, харцахьа кхетадаьр фул хьож. ЧӀоагӀа теркам тӀабахийта йир оаха классехи классови къовсамахи, марксизм хьахиларахи, социализмахи, коммунистически обществахи йола беседаш. ЧӀоагӀа ладувгӀарий теркам тӀаозаш хилар Азен Африкан халкъаша шоай кортамукъале бахьам лоаттабеча къовсамах хетаь беседаш. Уж беседаш мел сакъердаме чакхъяьлар ха йиш я ладувгӀарашна чот йоацаш тайнача хаттарех.

Укх шера кружок дӀайолаеннай парте истори Ӏомаде. Цу хана денз 2 бутт мара баьннабеце а ладувгӀарашна дукха уттадеча хаттарашна белгалду истори Ӏомадар санна хоьча лоархӀамерча гӀулакха боккха теркам тӀабохийташ уж хилар. ХӀаьта аз лекционний гойтарен пособеех ма могга пайда эцаш бу сай болх.

Н. МАЗЯЧЕК,

Карабулакски бурувдеттача конторa КПСС истори кружока пропагандист.

К. И. ЕФАНОВНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ӀИЛМА ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛАХЬА ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Ӏилма дегӀадоаладеча дика хӀамаш карагӀдувларах, хьехархой кадраш кийчъярах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Ӏилма Заслуженни деятель яха сийлахьа цӀи лойла

Ефанов Константин Ивановичa — Нохч-ГӀалгӀай Паччахьалкхен педагогически институтa КПСС исторе кафедра заведующега.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1968 шера, 4 декабрь.

Ш. С. АБРАМОВНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Общественно-политически вахаре, коммунизм хьалъеча хьинаре дайна лацарах а ваьча дийнахьа дена шовзткъе итт шу дизарца дуъзадена а Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

Абрамов Шатиель Семеновичa — Къахьегама ЦӀен Байракха ордена Грозненски мехкаьтта институтa юкъарча геологе кафедра заведующега.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1968 шера, 4 декабрь.

Н. П. КОВЯЗИНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Партийни советски органашка дукхача шерашка беркате болх барах а ваьча дийнахьа дена шовзткъе итт шу дизарца дуъзадена а Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Ковязин Николай Павловичa — Старопромысловски районни халкъа тӀаьхьожама комитета председателa.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1968 шера, 4 декабрь.

ХЬУН ХИМЕ ФЛАГМАН

Кордин целлюлозо, картон, каьхат ду тахан Братске таежни форда йисте хьалъеш латтача дуне тӀа йоккхагӀйолча хьунпромышленни комплекса хьалхарча аргӀано. Болх бе массехк фабрика мара йоллеиац. Тахан хьункомплексе — эзараш гектараш хулача моттиге яьржа яда гӀишлошъяра майдаш. Укхаза хьалъеш латт сульфатно-целлюлозни заводий блок, канифольно-экстракционни, сушильно-дахчах хӀамаш ю, гидролизно дрожжевой заводаш, фанерни фабрика, теплови электростанци. Братски хьун промышленни комплекса еррига предприятеш бокъонца болх бе йолаелча шера ялх миллион кубометр хьу чакхйоаккхаргья.

Сурта тӀа: хьун промышленни комплекса шолгаӀа аргӀа хьалъечу майда тӀа.

Э. Брованенко сурт.

ТАСС фотохроника.

НИЙСА ПАЙДА ЭЦА БОЛХЛОЙ НИЗАХ

Шерагара шерага дегӀабоагӀа республика халкъа бахамга дӀаухийтача капиталовложеней боарам. Цунца цхьана дегӀабоагӀа гӀишлош-монтажни балхий боарам, дукхагӀа эш квалифицировани болхлой.

ХӀанз республике хьалъю гӀишлош квалифицировани кадрашца Ӏалашъяра дукха нах эш.

Болхлой ца тоъаш хилара керттера бахьанаш да, къахьегама овсарле дехен гӀишлошъяра балхаш эсала механизаци яь хилар, болхлой хьинарах, балха ханах, механизмех беркат дикагӀа дергдолча тайпара пайда ца эцар, къахьегам эсала вӀаштӀехьбаьккха хилар.

ГӀишлошъеча организацешка болхлой низах пайда мишта эц техкача гучадоал, шоай участкашка болхлой тоъац яхаш деттъача кулгалхошеи инженерно-технически персоналои болхлой бакъаьа хургдолча тайпара дӀанийсбеш ца хилар.

Масала, болхлой тоъаш бац, яхаш деттъаш хиннача «Чечингсельстрой» тресте укх шера шоллагӀча квартале 54 саг эшачул совгӀа хиннав. ХӀаьта цу треста № 223 йолча дӀа-хьа лелача механизированни колонне (ПМК) 270 болхло мара хила ца везача хьайица болх беш 390 саг хиннав, № 101 йолча ПМК воагӀачул совгӀа 47 саг хиннав.

ГӀишлошъеча болхлой тоъац аьлача «Грозхимнефтестрой» тресте а из хьал дар. 1968 шера шоллагӀча квартале баьча тохкамо гучадаьккхар, гӀишлоний балхаш тӀа воагӀачул совгӀа 120 саг хиннилга, хӀаьта тресте — 58 саг. ГӀулакхаш цу тайпара да дукхача кхыча гӀишлошъеча предприятешка а.

Ваьча лоархӀамаша хьахьокх, вай республике цхьа процент балха хоайча 1 миллион сома маьха гӀишлои-монтажни болх юкъагӀбусилга, цунта аьлча 300 сага дизача шера балла болх. Цуйта хьежача хов балха хана мел хьурмат де деза, бакъда, цу гӀулакха мийла дика кхетадац дукхача гӀишлошъеча предприятешка.

Дукха балха ха вешь йоаю «Чечингсельстрой» тресте. Масала, укх шера хьалхарча ах шера нах балха тӀерабувлари хьабе болх боацаш гӀишлош хьалъеча нах сейца латтари бахьан долаш 5 эзар сага балха ди дайнад, цунах хиниа зе — юкъагӀдисад 100 эзар сома маьха гӀишлои-монтажни балхаш. ХӀаьта из зе кхы тӀа а хинад треста администраце мукъагӀа нах балха тӀерабуларах а.

Юкъера лаьрхӀача беррига балха 10 процент ха зехьа йоаьй цу треста СМУ-4, №№ 223, 557 йолча ПМК-ашка.

Геттара эсала къовсам лоаттабу болхлой хьинари балха хан кӀезигагӀа йоаяра «Грозпромстрой» тресте.

1968 шера хьалхарча ялх бетта 1.5 эзар балха сага-ди зехьа дайнад укхаза, дукхьал нах балха хьа ца ахар бахьан долаш. ХӀара кхоалагӀвола болхло прогульщик хиннав. Вешта еррига яйна балха ха 3 эзар сага-ди, лаьза дисад 100 эзар сома маьха гӀишлон-монтажни балхаш.

Къаьстта дукха балха ха йоаьй цу треста № 1 йолча гӀишлошъеча управлене, укхаза хӀара шоллагӀвола болхло прогульщик хиннав. Ванза бисаб 340 сага ялх дийнахьа балха болх.

Болхлой квалификаци лакхагӀен лохагӀен хиларга хьежжа кӀезигагӀен дукхагӀен эш гӀишлошъеча нах. Балха говзал дикагӀа ме хул, балхаш чоалхане дар аьнна, коллективе уж дикагӀа кхетаду. Цунта хьежжа лакхагӀа хул балха овсарле а. Къахьегача овсарле лакхагӀа ме хул тӀедикагӀа болхлой эш гӀишлошъеча.

ГӀишлошъеча болхлой квалификаци дика лакъдан дукха нах балхара дӀабувлар бахьан долаш. Балха тӀа нах ца совцар бахьан да гӀишлошъеча организацешка бе безача боарама ма хаца кхетама болх ца бар.

Масала, «Чечингсельстрой» тресте укх шера хьалхарча ах шера хӀара болдло хувцаденнав. ХӀаьта «Грозпромстрой» треста СМУ-3, «Кавказэнергомонтаж» монтажни управлене, «Грозгазстрой» треста СМУ-3, СМУ-4 30 — 50 процент болхлой балхара дӀа а баьнцай, ужжал кха балха а эттаб.

Цига гӀулакх лаьтача хьале гӀишлошъеча болхлой квалификаци лакхъе таргургдац.

Нах балхара дӀабувлийга а уж каст-каста хувцалуш хилар лаьгӀдар дукха мехка дикагӀйолча гӀишлошъеча организацешка общественни кадрай отделаш вӀашагӀъеккхай. Цар Ӏомаду, тоъ болхлой балхара дӀабувлара бахьанаш. Уж гӀишлошъеча организацешка кулгалхошка дӀадийца из дош къовсташе новкъостал ду.

Вайцига болхлой ца тоъаш хилара а уж балхара каст-каста дӀабувлаш хилара а керттера бахьан гӀишлошъеча майдашка къахьегам эсала вӀаштӀехьбаьккха хилар, балхах мах баларе прогрессивни йола — аккордно-премиальни хьаьсане алапа далара система — ца хилар да.

Кхыметтел геттара чӀоагӀа болхлой ца тоъача «Чечингсельстрой» тресте а баьча балхах аккордно-премиальни мах лулга лоадам боацача боараме хиннад. Республика дикагӀйолча гӀишлошъеча организацешка а юкъера лаьрхӀача 20 — 25 процент гаргга мара юкъейоалаьаьц из прогрессивни система.

Республика цхьацайолча гӀишлошъеча организацешка баьча балхах прогрессивни система юкъе ца йоаладрал совгӀа, балха наредаш оттаелга, уж дӀакъовдилга кулгалхой профсоюзни организацей тӀаьхьожама кӀаьара а дайна эсала леладу. Масала, «Грозгазстрой» треста СМУ-2 Карабулакски участке болхлой хьалхе а дӀакхетабац балха нарядех, йовзийтац балха расценкаш. Цунга хьежже, болхлочуйнна болх хьабара тӀера хилап балхацара безам юхаьаьча къахьегама овсарле лаьъяра дукха уйла яц.

Практико хьахьекхад, шеха тоъашагӀа йолча гӀишлоний организацеша аккордно-премиальни системна юкъейоаладар бахьан долаш боккхолой некъа ца тоьъар, балха хазанех коллективаш дика лоархӀаеш хилла хилар. ХӀанз а кӀезига уйла я вай республике гӀишлоний майданка болхлошта хилалза дергдеаьаьаь бытовой хӀамай. Цу гӀулакхе а дикка совдоаккх нах балхара дӀабувдалгеи керда бараш дьаувттилгеи.

Масала, лакхеьа йийцача «Грозгазстрой» треста СМУ-2 карабулакски участке 60—100 сага болх беча гӀишлон майда тӀа укх массехк шера боацаш я маха вӀалла а хилаза ярйоаца кулгалдуларгаш, хӀана даа истолаш, кхыйола помещенеш.

Из тайпа хьал хиннад «Грозхимнефтестрой» треста профтехучилища хьалъеча участке а. 150—250 саго болх бела укхаза а яц кулгэшлуларгаш, е хӀана даьа истол а, е чувакха помещени а.

БоарамагӀчул совгӀа болхлой лелабар баьхьанаш гӀишлошъеча майдашкарча халача балхашта механизаци ца йо а, йолаш йолча гӀишлошъеча машенехи механизмехи эца мабоаттӀара пайда ца эцар а да. Дукхьал из бахьан долаш Ӏадьмаге дукха балхаш дуккхача болхлоша кулгашца де дезаш хул.

Цу хьакъе, масала йоалае метарсьа «Чечингсельстрой» трест. Лаьттанпарчен кир тӀайоттара - тӀерайоассарен балхашта 80—90 процент механизаци яь, хӀаьта маларийн штукатурни балхашта 60 процент мара яьац.

Тресто 1968 шера хьалхарча ах шера 24 эзар кубически метр лаьттанпара, 12 эзар кубически метр кир тӀайоттара-Ӏойоассара, 17 эзар квадратни метр штукатурни маларийн балхаш кулгашца даьд.

Иштта хьалашка йолаш йолча механизмаех хала пайда эцар да мегаргдолаш дац. Укхаза дийнахьа бусо 4—5 сахьата мара болх бац лаьттанца болх беча машинашец, погрузчикашец, кранашец. Механизмаех нийса пайда эцара тӀехьа лелара тӀаьхьожам лоаттабу «Чечингпромстрой» объединене а. Хилача балхашта механизаци яра боарам 70—90 процент мара дац, дийнахьа бусо скреперашa, экскаваторашa, бульдозерашa 4 — 5 сахьата, кранаша 6 сахьата, автопогрузчикашеи автогрейдерашеи 3 — 4 сахьата мара болх ца беча хьале. Шин сменагӀа болх бела цхьайнахьа а вӀаштӀехьдаьккхадац.

Цу дерригача кхоачамбоацарашка дуйла хала балхаш кулг-мара дайт, болхлой низ зехьа боабу, беркат лаьгӀду.

Цу дерригамоа партийни, профсоюзни, боахама организацей декхарийла ю йолаш йола таронаш гучаяха а царех нахуьала тӀех пайда эца, болхлой хьинарах, механизмех хаттара а пайда а дикагӀа хургдолча тайпара пайда эца еррига коллективаш оарцагӀъяха, гӀишлонаш хьалъечарча болхлой бытови хьалий бокъонца е йоагӀа йоаххо е, еррига пусковой гӀишлош хьалъеча бӀаь процентагӀа кхоачаш болхлошта баьча балхах аккордно-премиальни система юкъейоалае, социалистически яхье йоржаелга вӀаштӀехьдаккха.

М. [illegible],

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома гӀишлош отдела инструктор.

Юрта гӀишлошъерашта доккха новкъостал ду «Целинпроселькхоз» институтa Кокчетавски филиала коллектива. Укхаза кийчъю совхозий поселкаш хьалъяра йола генеральни планаш.

Сурта тӀа: (аьрахьара аьттехьа) инженераш Бурлинская Екатеринеи, Кучма Таисеи, воккхагӀвола инженер-электрик Лукьянов Владимири проекта автор Хлынов Юрийи кердача совхоза генеральни плана проекта хьожаш ба.

И. Чмелевске сурт.

ТАСС фотохроника.

СИЙРДА БӀАРГЛОКХАШ

Дикача толамашца чаккхдоаккхаш латт тха боахамо пятилетка кхоалагӀа шу. Толамца кхоачашъяьй паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йоккхара план, тӀадоагӀача шерарча хьункъама ларда йоллаш я, хьайбашта шорта доакъар Ӏалашъяьд. Ши-шегӀа хьахиннадац из. Боахама кулгалхоша, партийни организацеа политинформатораша маха юкъе тӀагӀертта организаторски политически болх барах хьахиннад из.

Из болх беча хиика лакъа лаьцал халкъа контроля группа а. Тхоашта укх шера карагӀдаьнарех дувцаргда аз.

Укх шера бӀаьстан балхашка кийчъе аьнна техника ремонта дӀаеттаеш цуина эшаш йола запасной оатхалаш складера дӀателилга мишта вӀаштӀехьдаьккхад хьежар тхо. Запчастеш механизаторашка кулг а ца лайташ дӀателилга гӀучадаьлар. Из дош партkоме дувца оттадир оаха. Механикаштеи склада заведующенеи цӀенхашта бехк бир. ХӀанз механизаторашкеи механикагеи кулг ца лайташ запчастеш дӀалац складера. Иштта дӀабелабир оаха юхьанца тхоай болх. Боахама гӀулакхашта оаха лерттӀа тӀаьхьожам лоаттабарах бӀаьстан балхаш сихен дикеи чакхдаьлар.

Къаьстта дукха дар оаха де дезаш ахкан балхаш дӀадоладенначa хана.

Жа ларгара балхаш йистедаьлча тхона гучадаьлар жа Ӏуша Бугуроен Садыкен Хаджиев Ӏумареи хӀаране 15 устагӀанна тӀера даьнкха тха къайладихьалга. Из дош колхоза правлене дийцар. хиина зе юхаметтаоттадайтар царга.

Механизаторашеи кхаъкарча болхлоштеи алапи нийса телий, цар хьаьтташ диза кхоачашдой хьежар тхо. Новкъостала администрацегара специалист а вийха тохкам бича 50 сом гаргга ахча ца доагӀаш бригада механизаторий алапена тӀатехаьга гучадаьлар. Цу гӀулакха бехке хиннача учетчика Н. Гацуевен, бригадира гӀоьнча И. Кротовен, агронома Н. Наиковен чотах юхаметтаоттадир цар колхозни ахча.

Шурий-товарни ферме дукха кхоачамбоацараш да яхаш къахьегамхошкара сигналаш ухар тхога. Массехк дийнахьа из гӀулакх тохкаш хилар тхо. Август бетта дар из. Ферма заведующеша балха распорядок телхаеш хиннаяр. 18 сахьата доажаде дезача метте 8 сахьата мара доажадеш хиннадалар доахан. Цига порядок оттаяр бахьан долаш тоъал ца кхъелар доахангара йовкхаш йола шура. Иштта бӀеха делаеш хиннаяр шура чулоаттаю хӀамаш а. Цига а порядок оттайир оаха. № 2 йолча ферма заведующе бехкаш кхаь бетта алапи хьа ца луш соцадаь хиннадар. Из гӀулакх чӀоагӀа Ӏаткъаш дар дояркай, скотникий къахьегама дисциплина чӀоагӀъяра. № 2 йолча ферма заведующий Д. Ибрагимов балхара дӀаваьккхар, дӀаьча учетчика С. Абуева цӀенхашта бехк бир.

ХӀанз уж кхоачамбоацараш дӀадаьккхачул тӀехьагӀа тоаденнад ферма гӀулакхаш, чӀоагӀъеннай болхлой дисциплина.

ЧӀоагӀа къовсаш лоаттайир оаха укх гуйрейна кхаьт хаинахьеи доаца дешк чуйца даккхара.

КӀа чуэнаш дукха йовкъаш втар комбайнера Душенкоси цуи гӀоьнчас Обищовен. Из тхоашта гучадаьлча, мах боацаш шоалагӀа кха цӀендайтар оаха царга. КӀа чуэнача лерттӀа тӀаьхьожам ца лоаттабарах колхоза правлене цӀенхашта бехк бир агронома А. Лабгиnaн, бригадира А. Блохинан.

ХӀанз оаха тхоай керттера декхар лерх! хьатӀадоагӀача шера хургболча хьункъама лерттӀа лард йоллара тӀаьхьожам лоаттабар.

П. МИХАЙЛИЧЕНКО,

Моурски районa «Россия» колхоза халкъа тӀаьхьожама группа председатель.

ТХОГА

ЯЗДУ

БАРТ ТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Укх бетта хьалхарча деношка Нохч-ГIалгIай тIо-наькъий управлене коллектив хьежар гуйрий-кен Iаннен тIо-наькъаш мишта кийчдаьд. Наькъаш дика кийчдарах республике хьалхара моттиг лаьккар № 1547 йолча Советски районерча производственни наькъий участко. Цу участкана керте латтача Узуев Султана цу участкера болх кхетамца вIаштIехьбаькхаб. Цунна дика хов Iан замалахь лоамаш наькъаш деха хилча транспорта атта хьовзам хулга. Из ца хилийтара хьинаре къахьийтад участка коллективо. ХIара юрта тIабоагIача тIо-наькъа йистошка жагI биллаб, дехача наькъашта ремонт йитай. Къаьстта белгалъяккха езаш я хьинаре къахьеташ йола тIо-наькъий № 2 йола дистанце коллектив. Абубакаров Укха керте латтача цу вIамигача коллективо чIоагIа къовсам лоаттабир ший ханнахьа наькъашта ремонт яь яккхара, цу дехкарех из дика доархIа а йир. Иштта дика къахьегина толамаш дахарах наькъий управлене начальника борнал кхайкадир ремонт еча П. Аюбова, Б. Жахаевайна, I. Зулаева, цух совгIа шоай алапех 10 процентага кхоачаш ахчан премеш а елар царна.

Укх деношка шера план кхоачашъяьй № 1547 йолча Советски районерча производственни наькъий участка коллективо. Ер шу чаккхдалалехьа ялх километр дIоахал долча наькъа ремонт е лерх! цо, цул совгIа автопавильон хьалъа а дош деннад. Шоай дош толамца кхоачашдергхидарах дег тийша ба участка болхлой.

У. ВАХАЕВ.

МАЬХА ЛОХА

МалгIабика района «Кавказ» колхозе геттара кIезига я доахан доажаде донащ. ХIаьта йолаш ярач кIезига продуктивность йолаш а Терски дукъа босенка а я. Цулуххьа деттащ долча доахана Iулаита дIайийна баьцащ йола участкаш къестаж.

Кхо шу хьалхагIа геттара хала хьалащ эттадар боахаме кагий доахан цопашка доажадарга диллача. ДIайийна баьцащ хьатIакхачале хьайбащ доажадийя дIайовлар, хIаьта Iай гIожа доакъар гоъацар.

Цу гIулакха кIоарга уйла яьча специалисташта цу хьала вIалхьарбала наькъаш корадир. Цар лаьрхIар аккан замалахьа деррига кагийча доахана Iулаш лоаман даьгIенашка дIалехка. Дукха шеконаш яр специалистий цу хьакъехье...

Дале а, кхо шу кьалха лоаман даьгIенашка хьалдахийтар доахан. Наькъа халонаш дукха яр: доахан цамогаш хулар, бежа Iуй кIаьдлора. Из гIулакх а къоастадир колхоза правлене, «Алханчуртский» совхозера хьайбаш дIаюха леладу машинаш а уттаеш, хIаьта шоай довлахьа йолаш йолча транспортах биэза пайда а эцаш лоаман даьгIенашка дIакхувла даьлар доахан. Шин-кхаь дийнахьа деррига хьайбаш ший метта дар.

Ер кхоалагIа шу да ший гIулакх дика доазача Ахмадов Умалхада хьайбаш лоаман даьгIенашка кхувла. Дика яйзай цунна ерригa даьгIенаш. Ший новкъосташца хьацдаьд цо цига чуIе шIенош, доахания салаIа кхоалленаш. Цул совгIа ерриг даьгIенаш къаьст-къаьстача участкашта екъа а екъаш доажаву цо хьайбаш. Шишша-кхоккха сахьат мара са ца венIийташ денна а бусса а доажаву цо хьайбаш. Хов цунна доахана хий меладе гаргара участкаш малагIаш я а.

Лоаман даьгIенашка дажа дIалаьхкача хьайбашта эшар хаддалза лоаттаду боахама специалисташа. Массаза а делаш да доахания мотт хьекха тух, бежа Iушта эшаш йола продукташ. ХIаьта бежа Iуй дезала а йоакхо ю. Царна хьоар, дулх, шура тел.

Укх шера лоамашка дажа дигар 785 бежан дар. Цар хIаране дозал юкъера лаьрхIача 100—120 килограмм яр. ХIаьта царех Iулаш дир се-борша хиларга, хьага, дозалга вIашагIа а детташ. Умалхадаца цхьана кагий доахан лоамашка кхувл укх къаь шера Джаватханов Хьасана, Шовхалов Iаьлас, Чабиев Рашида. Цхьатарра дика йоаз царна лоаман даьгIенаш. Доахан доажае эггара дикагIа йоха моттиган хержар цар укх шера. 117 дийнахьа хилар доахан лоамашка.

Итогаш тIех дика я. Деррига хьайбашта тIакхийтта дулх 777 центнер да, планах доагIачул 185 центнер дукхагIа да из. Кхьча тайпара аьлча хIара бежана йаьб итт килограмм дулх тIакхийттад, хIаьта царех хIаранена дийнахьи буси тIакхетар 854 грамм дулх дар, планах доагIар 650 грамм долча. Хьайбашта цу тайпара дулх тIакхетийта атта дац хьайбаш дулха чуклаба оттадича а.

Ала деза къаьст-къаьстача бежа Iуша кхы а дикагIа толамаш даьхалга. Иштта Джаватханов Хьасана гIулакх деш дар 242 бежан. Царна деррига тIакхийтта дулх 288 центнер дар, кхьча аьлча, планах доагIачул 95,9 центнер дукхагIа. ХIара бежана дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 974 грамм дулх тIакхийтар. Чабиев Рашида доажадаьча доахах а хIаранена 876 грамм тIакхетар дийнахьи буси.

Доаман даьгIенашка доажадаьча доахах дукхагIдараш хIанале паччахьалкхента деккад. Гуш да пятилетка цаьлагIча шера паччахьалкхента дулх дохкара план кхоачашъе йиш йолга, хIаьта укх шера план-м кхоачашъяь яьннай.

Геттара доархIаме да лоаман даьгIенашка доажалеча доахания тIакхета дулх дарегIа хилар а. Планах хIара центнер бежана дулхага дIабода мах 85 сом ба. Баккъа укх тIеххьарча шерашкарчул хьалха шина лаьккагIа хулар из. ХIаьта укх шерарча итогаша хьахьенхар центнер дулх даккхарга дIабода мах плановичул шоаза совгIа чуххнахьа баьннилга. Цул совгIа колхоза торе хиннай шортта гIожа доакъар Iалашде а. Мел пайда ба из!

Дукха да колхоза хьайбаш леладераша тIадоагIача шера да дерхIараш. Лоаман даьгIенашка дIалахийта лерх! 1000—1100 бежан. Цу гIулакхо торо хулийтаргъа паччахьалкхента дулх дохкара пхе шера план ханал хьалха кхоачашъе.

В. ТАГУРОВ.

Техника тоае болабеннаб Няьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза механизатораш. Юртбоахама техникана бригадашка ремонт еча механизатораш доккха новкъостал ду центральни мастерскерча комсомольца Олигов Мусас. Ше трактор лехкаш лелаю, цо сварочни агрегат. Е эзача сварка а ше ю цо. ХIара дийнахь цаI ах норма кхоачашъю сварщика.

Сурта тIа: Олигов Муса ший аппарет болх бе кийчъеш ва.

Н. Кобиашвило сурт.

БАЬЦАДААРАШ—ДУКХАГIА

Тха боахаме дукхагIа долча дакъе баьцадаараш кхеду. Планах 420 гектара тIа уж культураш дIае лекхарийла ва тха. Цхьабакъда декхараш дика тIехкхоачаш а деш 448 гектара тIа дIайийра оаха баьцадаараш. Йокха лаьтта тайп-тайпара культураш йийра: кабочкеш, хорнамаш, баклажанаш. Хьалхе а оаха лаьча тоххамех тхона гучадаьлар цу дерригача лаьттара 72240 центнер баьцадаараш паччахьалкхента докха йиш йолга. ХIанале пох паччахьалкхента дIакхаьчав 6500 центнер я, хIаьта эгтара тха дукхагIа йола культура — кабуц хIаиз а чуйиха яьчаяц. Дукха я из хIана кхашка, бурташка вIашкатеха детташ. Специалисташа аьча хьалхарча итогех план дикка тIеххкоачашъе йиш хургъя тха. Белгалдаккха деза дьуккъам оаза лаьрхIачул дикагIа хилар а. Масала кхьоалагIча отделене бовенга сом кхебара план 148 процент кхоачашъяьй. хIаьта хIара гектара тIара 234 центнер помидораш яьхай планах йоагIараш 186 центнер мара йоацача. Иштта дика хилар кабуц а. 329 центнер яьккхар из хIара гектара тIара планах йоагIар 205 центнер мара йоацача. Цу тайпара хьоаламе да кхьча отделеней хьокхачаш а.

ЭIамига из тха парникаш беш а. 500 квадратни метр лаьтта дIалови цо. Цу тIа керттерча даьъе оаха кхеераш парсаш, помидораш я. ХIара квадратни метр лаьттан тIара планах йоагIар 10 килограмм мара йоацача, 12—15 килограмм баьцадаараш доалл.

Белгалдаккха деза, оаха баьцадаараш дIадер ший тайпара хилар. Хоаш на ший помидораш а кхьйола баьцадаарий культураш а рассадах дIаювлга. На система ший тайпара дика я: ханнахьа шай бетта наха даз керах баьцадаараш керда хулийт цо. Ноябрь бутт кхоачабаллалца помидораш паесаш хилар магазинашка.

И. БОБЧИНСКИЙ,
Грозненски района кхоалгIача совхоз-бошаний совхоза агроном-овощевод.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

№ 1 йолча промышленно-гIишлой материалий Грозненски комбината коллектив укх шера Российски Федераце хьалха латтача предприятешта юкъенхай. Укх тIеххьарча шин кварталe вIаштта ахчан хьалхара преми а ецаш РСФСР гIишлой материалий промышленноста Министерствай цу даьккъерча профсоюза ЦК-ан карара маре теха ЦIе байракх лелаю цо.

Декхар тIанийцад 1968 шера планал совгIа 200 эзар кирпишк арахеца, хIаьта 1969—1970 шерашка хIара шера 300 эзар кирпишки 500 тонн кIири яла, къахьегама овсарле 1 процент лакхъе, н. кх. д!.

Ше тIанийна декхараш дика кхоачашду коллективо. 11 бетта производственни план 20-ча ноябре кхоачаш а яь планал совгIа арахийцай 655 эзар кирпишки (декхарех лаьрхIа хиннача 200 эзарнена меттел) 500 тонн кIири, 0,5 процент мара лакхъе ца езаш хинна къахьегама овсарле 2,9 процент лакхъяьй. ТIанийна декхараш толаме кхоачашдеш да продукци арахецарга дIабода мах лохбара а. 2,3 процент тIеххкоачашдаьд цхьоалагIча сортах йола продукци арахецара тIанийца декхар а.

Керттерча производственни цехий болхлоша, коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лязар дукъа яхье а баьнна, хIаране шийна шийи социалистически декхараш тIа а ийца, ленински вахте оттаб В. И. Ленин ваь 100 шу дизара баха йоагIача тайпара накъйбахар дукъа. Яхье баьннараша юкъе даим хьалха латт нов. Н. П. Чертакова кулгалду кирпишк кепаеттача цеха. кIир йоаккхача цеха коммунистически къахьегама коллективаш (цеха начальник тов. Бородин), нов. Ефремова кулгалду ремонтно-гIишлой участка коммунистически къахьегама коллектива, кхьйраш.

Цунца цхьана ши бIаь гаргIа хьалха латта болхлой коммунистически къахьегама ударникаши ба комбинате хIара беттеи хIара дийнахьеи шоаш тIанийца социалистически декхараш кхоачаш а тIеххкоачаш а деш. Царех дукххачар «къоамой» оал комбинате. Ераш ба царех цхьабараш. Кирпишк кепаеттача цехера топпар-кеда чу Iечубохкаш йолча Лаврентьева Марияс 21 шера болх бу комбинате. Ше хьалха латта болхло хинна ца Iеш, хьинаре общественница а я. 12 шу да Татаняева Асета коллективе болх бу, цо тIех дика дробильщица я. Цо продукци дукхагIа хьаярал совгIа техникаш доза а дика ху. Ший санна къахьегама безам тIабахийта гIерт Асет шийна уллув болх беш барий а. Комбината, партийни профсоюзни организацей кулгалхоша могайрах СССР правительства яла а йоагIаш Къахьегама Шеча Байракха орден елар цуна. Иван Степанович Лазаренко комбинате балха венав иийсса 20 шу хьалхагIа, хIаьта цхьаъ за йоахкаш ший обжигальщика профессии хийцанц цо. Дукха болх баьб шийна тIехь. ший общеобразовательни боарам лакхбаьб, цхьабакъда, балха норма цIаккха а 110 процентал лохьалийтаяц цо. Иван Степановича йотта кирпишк эггара дикагIа хул. Дуккхача шерашка болх беш цо дукха хIамаш Iомаваьа шийца балха боахкача новкъосташта. Цхьа бахха йийнабац Къалбаседа-ХIирашкаьара, Дагестанера хььшай Лазаренко балха опыт вIаIемае. ХIана кирпишк йоттача цеха мастер во из.

Комбинате болхлой сов дукха хуцалой а, дукхача хана деца цига болх беш хьабоагIараша дика а, шIена а, тешаме а къахьег.

Дукха къахьийгад комбината кулгалхоша къахьегамхой производственни хьалаш тоадара. Къаьстта дикача хьала тIа я хIана болхломеи гIулакхерча махен тIара барагъа хувцаш, дегIа тIа дIайиха хий кхоран йола бытовой помещенеш. Дикача эстетически хьала тIа оттаьй кирпишк кепаетта цех а, хIана чухьа сквозпакаш яц, кIай метласиш плиташ а уттаеш хьалдеттад пенаш, хий мела фонтанчикаш тоаьй е кердаараш оттаьй, сов йола оборудовани чура араьккхай, хIара цехе кулгалхуларгаш, сайнш, шена гаташ да. Къахьегам вIаштIехьбаккхар дукха ерригача къаьнача вагонеткашта меттел кердаараш оттаьй.

Ала йиш ая, баккъар аьлча, цу коллективе долла хIама дика вIаштIехьдаьннад, аьнна. Аккар шоай да къахьеган вIаштIехьбаккхара дакъера кхоачамбоацараш. ХIана а вIаьъхаш къахьеганен производственни дисциплина телхаеш, балха тIа бовк ол, кхьйола кхоачамбоацараш долаш йола моттиган. Цхьабакъда, коллектива ший карара а доалаш, хIаьта чурча торонех резервех пайда эцара новкъарле ер доли бьъанаш а да комбинате. Царех цаI да завальчески автомобильни транспорте болх во беш хилар. ДукхагIа йолча хана кирпишкаш кепаеттача цеха гIадара автомобилаш хьелаю «Чечингстройтранс» автотранспортни объединене йоагIача филиале. Цхьабакъда, уж машинаш 8 сахьат доалача хана хьалгIац, цхьа-ши сахьат тIехъе а яьле мара. Декхъайга шофераш хIана ала бахачух тIехьагIа автомашина даннахьа моха на йоагIаш а ниццу дукха моттигаш. Из бахьан долаш 5—8 эзар кирпишк юс хIара денна ара ца хецаш. Уж я «Чечингстройтранс» объединене шоферашта юкъе дисциплина чIоагIъяр мара, материальни рувлъаш дIадахийта на довацо йола производства [illegible].

С. СИДОРЕНКО.

ДАРЕГIА ДУЛХ

КПСС ЦК октябрьски Пленума материалашка чIоагIа доархIам бу хьайбай продукци дIаха дукхагIа яккхара, рентабельность лакхъяра.

Хьайбаш леладар Нохч-ГIалгIайчен колхозийи совхозийи юртбоахама производства керттерча доакъоех цаI да. Цулуххьа хьайбай продукташ дукхагIа яха йиш хулийтаргйола методаш лахаза ярьац. дIабода къахьегами доакъараши кIезигагIа а долаш. Цу гIулакха чIоагIа доархIаме да лоамашкарча даьгIенех пайда эцар. Доахан тоадахара эггара гIойленагIа дола гIулакх да из. Iай чусоцаьа доахан кхабаца вийсийча 5—6-эза дарегIа продукци ду цо. Лоаман даьгIенашка 150 дийнахьа доажалу доахан, лоамашта юхерча зоне — 180 дийнахьа, шаьрача аренийи районашка — 200 дийнахьа. Цу юкъа колхозашен совхозаше шера доаккхача дулхах шуреха 60 процент совгIа пигара доаккх. цу тIа а дIабода мах эггара кIезигагIа а болаш.

Белгалдаккхаза даргIац, «Гвардейский» совхозерча дуккхача хьайбаш леладераша оттоини участка бригадираца пов. Висаитовна цхьана юкъарча хьайбай продуктивность лакхъе гIерташ чIоагIа къахьийга хилар.

БIаьсти ма яланге а, апрель бетта доахан лоам хьал а дигалехьа, ерригача лоамий даьгIенашка гIолла хьежа чаккхбаьлар уж доахан салоIаш сайна латтаргдолеш хьай мергдолеш моттигаш лохаш. «Гвардейский» совхозо, лоаман даьгIенашка дажа 3000 Iасилг а дахийта. царна тIакхетийтар 1155 центнер совгIа дулх. ДIадахача шерашка ниiсдича Iулаш дикагIа вIашагIтехадар «Гвардейский» совхозе. Iулаш вIашагIдоахкача хана сеи борщен хьайбаш къестадеш цхьатарра ханаш ярш шошоаш вIашагIдийттар: 1—2 шу даьнна Iаьсий цхьава. 2 шук тIехи ха аьнараш шоаш, доккхий доахан шоаш.

Доажадеча хана доахания ханханнахьа тух тийннад. Денна оттаьча пасвоядкагIа 12—13 саьатал кIезигагIа йоацача хана доажаде дезаш дар доахан.

Лоаман даьгIенашка доажалеш хиннача совхоза 3000 бежанах 2300 дулка промышленносте дIачудахар. царех 75 процент дараш лакхарча тоадаларах, цхьадараш 90 процентага кхачча-лца лакхерча кондицех а долаш.

«Гвардейский» совхозе къаьстта дика тоаденнад нов. Кулаев Денил вожкхагIа вола скотник а волаш долча Iуланара доахан. Цо ший Iуланарча доахания тIакхетийтар 150 центнер дулх, хIаьта 79 процент доахан чIоагIа тоадениа а лаьрхIа комбинате дIачуийцар. ВожкхагIволча скотника Салыков Мовсара ший Iула тIакхетийтай 151 центнер дулх. 70 процент лакхерча кордицех долаш дулха промышленносте дIачу а деннад, н. кх. д!.

Доахан дажа даха яьккхача хана хIара бежана денпеи бийсанпеи 500 грамм доза тIакеттахеннад.

Белгалдаккха деза. хоттама хьалаш во хилар бахьан долаш хьайбаш леладераша, лоам дажа лахача доахания чIоагIа халонаш тIаккхьача хилар. Цул совгIа. доахан кхы а дикагIа тоадения хургдар. магахьа санна дегтIа болх бара новкъарле ер хинна цхьадола кхоачамбоацараш вийсденнаделаре. МалагIаш да уж кхоачамбоацараш:

Дукха совхозаш апрель бутт боиш Советски района альпийски даьгIенашка автомашинаш тIа а дотташ хьалкхувла йолаелар Iаьсий, хIаьта наькъий управлени наькъашта ремонт е йолаллалзар шай бетта мара. Советски районе вар Грозненски производственни управленера 100 совгIа скотники Нохч-ГIалгIай «Скотооткорма» трестера 50 совгIа сагн. Цу тайпара, аллх цхьан Советски районе лоаман даьгIенашка 5—6 бутт боаккхаш хиннаб 200 гаргга скотники специалисти. хIаьта Советски райпотребсоюзо дукха ха юкъе а йолийтаи мара кхачан продукташ тIаккхьаяи. Цул совгIа, лоамашка эггара гаьнагIа улача Доркалчу, «Альпийский» совхоза центральни усальба хийнчачара столови чуххнина помещени яьсса латтаье цу чу столови хьайийллаш райпотребсоюза. 1969 шера из теркалде деза. Цул совгIа, юрта боахама Министерствас бувзам лоаттабара цига раци оттае, медпункт йиллa еза.

Биззал кхетаишеи лоаман даьгIенех пайда эцар — колхозийи совхозийи берригача кулгалхой, зооветспециалистий, скотникийи жа Iуйи декхар.

А. ДЖАМБУЛАТОВ,
Нохч-ГIалгIай «Скотооткорм» [illegible]

IИЛМАН ЛАРДА ТIА

Ши шу даьлла небельнохьун хIамаш еча «Терек» яхача фирме вIашагIъеллар Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара йола лаборатори. Цу лабораторе коллективана хьалхашка лаьтта керттера декхараш укх тайпара дар: тохкама балхаш дар. Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара белгалъяьха мероприятеш фирма кхьча отделенешка [illegible] ар, уж сихагIа производстве юкъекхахьар, къахьегама нормировани еча норматино-тохкама балхаш чакхдахар, иштта кхыдараш. Цу даьъе лаборатори коллективо НОТ-а планаш а уттаеш производствана юкъекхаьа йолайир. НОТ планаш производствана юкъейихьачул тIехьагIа хьакуаз пайда шеннаб хьожаш анализаш йир.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системагIа болх беча «Терек» яхача фирма коллективана къаьстта чIоагIа доархIаме я Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара производстве юкъехухьа НОТ планаши тайп-тайпара мероприятеши. ХIанзалехьа производства юкъейихьай 2 бIаь совгIа мероприяти, цо дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, производства рентабельность, арахеца продукци дукха а дукхагIа хиннай, хIаьта керттерча фондех хьабоала пайда а дукхагIа ба. НОТ лабораторо вIашагIъеллача деза производства болх Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара юкъейихьача мероприятеша паччахьалкхенна баь пайда 117 эзар сом да.

ХIанз 1969—1970 шерашка фирма болх Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара перспективни план оттаьй. Цу планах белгалъяьха мероприятеш производства юкъейихьача дикка дукхагIа хургъа арахеца продукци, иштта лакхлургъа цул дикаь а. Уж мероприятеш чакхъяхара ерригa шоай торонаш ояргIъяьккхай «Терека» фирма болхлоша.

М. ПЛЮЩ.

ХАНАЛ БУТТ ХЬАЛХА

В. И. Ленин ваь 100 шу кхачача денна сийлена наггъаккхара къахьегама вахте а отта къахьеган а А. Шериповна цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал бутт хьалха кхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахецаргъа иттанаш эзараш тоннаш мехкаьтта сийрда продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра план 104,4 процент кхоачашъяьй заводан болхлоша. Планах лаьрхIачул совгIа паччахьалкхена баь пайда 720 эзар сом да. Социалистически яхье массаза а хьалха латташ хьайоагIа Б. Чабиевана керте латтача шолагIча цеха коллектив Д. Горькова керте латтача коммунистически къахьегама цIи лелаеча [illegible].

В. ГОРБАЧЕВА,
тха штате йоаца корр.

КПСС ЦК ОКТЯБРЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ — ВАХАРЕ!

КЕРДА ТОЛАМАШ ДАХАРА ТIАХЬЕХ

Укх деношка тха района юртбоахама къахьегамхой ерригa уйла тIаерзаяь я КПСС ЦК октябрьски Пленума соцамаш толамца кхоачашдара. Уж соцамаш дог раьза хиина хьалаьцад района ерригача къахьегамхоша.

Укх тIеххьарча кхаь шера тха районе дикагIа пайда эц ялат дIахувча лаьттаеки хьайбай боахамехи. ХIара шера чуахьа юртбахама валови продукци лакхлу. 1967 шу чаккхдоалача хана 1965 шера хинначул 31 процент лакхбеннаб цун боарам. Района ерригача колхозашка юртбоахама валови продукци чуяр дикка дегIаденад. Масала, «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозе юртбоахама продукци дегIаяр 58 процентага кхаьчад, «Коминтерн» яхача колхозе —22 процентага, Мешкинский цIерагIча колхозе — 23 процентага.

Района колхозий партийни организацешка керттера теркам тIаухийт хьувкъам лакхбара, юртбоахама культурай валови продукци дукхагIа чуяра. 1964 шерачул 2 эзар гектар 1968 шу чаккхдоалача хана ялаташ дIалув площаль дукхагIа хилар.

Лаьтта леладара культура лакхъярах, хиш дехкача лаьттаех биэза пайда эцарах, органически минеральни удобренеш йоагIача хьысане нийса еххарах дукхагIа хул чуэцаш дола ялати пуи хьувкъами. Района колхозашка укх шерре а кхоачашъяьй паччахьалкхента ялат дохкара пхе шера план. Пятилетка чаккхдаладехьа пхе шера планал совгIа кхы а 14 эзар тонн ялат доккхаргда паччахьалкхента.

КПСС XXIII-гIча съезда соцамаш кхоачаш а деш, района колхозашка чIоагIа теркам ю хьайбай боахам дегIабоалабара, шерагара шерага дукхагIа хул хьайбаш шура, фуаш, тха.

Района колхозашка дукха балхаш ду доакъара биза чIоагIъяра, люцерна кхы дIаюви йола баьцаш дIаювргйола лаьтташ дукхагIа хилийтара. Хьайбай доакъара рационашка белкови йол дукхагIа хилийта вIаштIехьдалийтар цу гIулакх.

КПСС Центральни Комитета октябрьски Пленума соцамаш кхоачашдара района партийни организацешка белгалйоахаш я укх гаргарча шин шера чуахьа ялати хьайбай продукташи дукхагIа хилийтара кхоачашъе еза мероприятеш.

1969 шера районе чудахьа ялат 39 эзар тоннага дIаккхоачалара доза лоархIаме декхараш да тхона хIанз хьалхашка латтараш. ХIара гектара тIара чуэхьа ялат 23 центнер хила деза, хIаьта хий дехкача лаьтта гектара тIара чудаьар 29 центнер хила деза.

Уж декхараш кхоачашдара хIанзалца цьа кIезига балхаш даьлац. ТIадоагIача шера хургболча хьувкъама лаьрхIа гуракъа юа юртбоахама культураш дIайийнай дика хиш хийхача лаьтташка, хIаьта дIайийна фу стандарта цхьоалагIчеи шолагIчеи классах да. Районированни сортех цхьоалагIча классах дола гурахьа дуача кIа фу дIайийнад 8,8 эзар гектара тIа. Из дIайийнача кхашка тесса органически удобрени 28 эзар тонн я, хIаьта минеральни удобрени кхо эзар тонн я.

Ерригa бIаьсти юа культураш хьажкIаш, гидуаргаш, кхьйраш дIаюргъа аьхача хьа тIа. ХIанзалехьа а аьза аьнна аьбь 4 эзар гектар я, хьалха дIадахача шерашка иза аьбь аьхаяп тха районе.

КПСС ЦК октябрьски Пленума соцамаш довзийташ юрта балача наха юкъе дукха кхетама балхаш даьд районни партий организацешa. Района колхозий ерригача партийни организацеша беча кхетама балха юкъе доархIаме да парте юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка увттаеча юкъарча декхарашца совхозашта колхозашта хьалдашка латта лаьрхIа дола декхараш уж дукха гIертияга.

КПСС ЦК октябрьски Пленума соцамаш кхоачашдара мероприятеш белгалйоахаш «Коминтерн» колхоза правленен партийни комитето. Колхозошта юкъе пленумий материалех лаьца кхетама балхаш дара партконе чIоагIиньа 12 коммунист, уж ба партконе членаш, колхоза керттера специалисташ, бригадираш. Царна лаьрхIа семинар даь.

«Червленский» яхача колхоза партийни комитето бригадашка, фермашка хьожаваьв 14 коммунист. Парте ЦК Пленума материалех лаьца дукха кхетама балхаш дир цар. Къаьстта дика дIабихьар из болх доахана лора Р. М. Нерсесова, зоотехника И. П. Понемарева, кхычар. Цар а кхьча новкъосташа а дийцар колхозхошта юртбоахам дегIабоалабеча шоай колхозо мишта дакъа даьцад, резервах мишта пайда ийбу. дIахо хьувкъам лакхабара хе дезар фул. хIаьта хьахулача шера жа леладара боахамех дукхагIа пайда эцара да дезар фул.

Парте ЦК октябрьски Пленума соцамаш довзийташ дукха балхаш даьд «Красный пахарь» яхача колхоза партийни активо а. Масала, жа леладеча ферма заведуюше политинформатора В. М. Каменске ший фермe яь беседа укх темах яр: «КПСС ЦК октябрьски Пленума соцамаш шай декхараш». Колхоза жа боахам малагIча хьала тIа ба, цига пайда эцаза йола резерваш малагIаш я, же боахама рентабельность доза хилар лIадовзийтар цо беседе гулбеннараша. Цига хайра жа леладеранта шоаш пайда ца эцаш йола резерваш малагIаш я.

Парте района пропаганди агитацеи отдело колхозашка, механизаторски бригадашка, хьайбаш леладеча фермашка яхийтай районни партийни актив. Цига ва парте райкома член йола 25 коммунист. Иштта исполкома членаш, района керттера специалисташ а ба цига. Дукхазза вIашагIбеттабеннаб уж колхозхошца. Цар дIайовзийтай царна парте ЦК октябрьски Пленума решенеш, колхоза экономика дегIаахара перспективаш.

Парте ЦК октябрьски Пленума материалаш района колхозашка юцача хана керттера теркам тIабахийтар шерагIа социалистически яхь йоарже езаш хилара. Цу яхьа профессех йола керда форма хьахилар. Из инициатива эггара хьалха дIайолайир «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза шурий-товарни ферма коллективо. Парте ЦК октябрьски Пленума решенеш ейзачул тIехьагIа ферме хьалха латтача доярка Анохиной Полинас, Балоян Верас, районе «ДикагIа йола доярка» яха цIи лехара социалистически яхь дIайоладир Пленума решенеш кхоачаш а еш, юртбоахама къахьегамхоша лерхI тоахан дика Iайгаплаха, хьалхагIа а хIиестая кхаллин арала еза техникашка. БIаьсти дIаювча культурай фу кийчде, цунна цхьана цар терхI чуяна ялат, хьадоккхе тха. шура, дулх, фуаш дукхагIа хилийтара наькъаш тахо.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

ХIара гурахье Iадакхга Азовски форда чура Iаьрхача форда чу ух хамса яхача чкъьран бIарчча Iулаш. Керченски пролив — уж лувцара эггара дьтгъа болашагIа йола моттиг. Укх сезоне чкъьрий лувца ераьйньвай паччахьалкхенн колхозийи 250 сейнер, 100 гаргга премо-транспортни кема. Чкъьрий лувцарашта доккха новкъостал ду навигаторашa. Хамса Iулашта тIаннйсъю цар сейнераш.

ХIана дIа мара доладеннадац чкъьрий лувца. ХIара дийнахьа 60 центнерага кхаччалца чкъьрий доал промысловиковий. Чкъьрий заводашкеи колхозий приемни пункташкеи борхIале а бедле, консерваш а йийя, мехка тайп-тайпарча районашка дIакхухьийт хамса.

Шу чаккхдалалца лувцарда чкъьрий. Цу юкъе планах 800 эзар центнер мара лаца ца безача метте миллион центнер хамса лаца лаьрхIад «Азчеррыба» яхача Керченска управлене чкъьрий лувцараша.

Сурта гIа: сейнера кошельково цхарело хамса яхача чкъьран 50 тонн яьккхай.

В. Эттингера сурт.
АПН.

ШИЙ БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА

ДИКАЧА НАХАХ

Балха тӀа, цӀаьгӀа, общественни моттиге, миччахьа ше вале а нахаца Ӏимерза, безаме хилар сага оамалех дикагӀчарех цаӀ я. Иштта оамал йолаш саг ва оал Наьсарен района Экажкъонгий-Юртарча наха Кациев Хосбота Бексолтах. Из иштта ца хилча хала хургдар цунна хӀанз ше бу дукхача нахаца бувзабенна бола болх бе.

Дукха промышленни кхачани товараш долча юртарча сельмага заведуюши ва Бексолта. Дика порадок я цун тика чу. Бексолта укхаза балха веча дена торговле бокъонаш телхаь моттиг нийсъенкаш тика тӀа, ахаш дуоп юрта бахача наха. Иштта бакъахьара нах ба цукна болх бу продавецаш Батыгов Махьмади Куркиев Маторш. Шоай зӀамигача коллективе сий лакха лоаттадара тӀаерзаь я цар эррига уйла.

Дукха ха йоацаш цу тика чу со нийсвеннача дийнахь тӀаьх аьнна хьалйизза ийдархой бар цу чу. Сихвенна мах беш вар нов. Кациев, сиха лелар цун кулгаш балха тӀа. Дукха юкъ алалехьа кӀелитбелар тика чура нах. Наьахьа саг аравалоцар пигара цунна баркал аьнна мара. Иштта чакхдоал цун массадола къахьегама ди.

Торговле балха йоккха опыт я Бексолта. Тхьо шу соагӀа ха я цо цу системагӀа болх бу, 1963-ча шера дена хӀанз ше болх беча тика заведующи ва из.

— Керда вахар дуллаш санна хала ма дий кердача моттиге болх дӀаболабе а, — йоах нов. Кациева. Бовзац ийдархой, хьайна болх бу нах, цар оамалаш, хьай беххах ца тоам хилийта йиш мичай кхьаккха сага. Из дар-кх дагалатташ хиппар, ахаш дуоц цо. Ер цига балха вена дукха ха кхалехьа тика продавеца беххах тараз харцахьа а эза гӀар гӀеттар тика чу. Из даьр ше воацашехьа ийдархочунна хьалхашка беххала ваьлар Бексолта, цунна доагӀача хьисапе тараз а эза дӀаваххийтар из. Цхьабакъда продавецагарэ даьнна гӀалат иштта дитанзар цо. ДӀахо йодача хана из тайпара гӀуланх ше могийтаргдоацаш дӀахайтар. Тараз оаача хана е хьаацача хана продавеца эррига уйла цу тӀа хила еза, ахаш хьехамаш ду цо.

Из цига балха валехьа бетта тика чура дерригa доххаш хиннa товараш итт эзар сома мaьхa мара дацар. Цу гӀулакха дукха уйла йир заведующе, продавецаша. Ийдархоша дага а буцаш-царна дукхагӀа эша товараш тӀаккхаьа баьлар уж. ХӀара бетта дукхагӀа хулар доххаш йола тайп-тайпара товараш, хӀанз бетта доххa товараш 25—30 эзар сома мaьхa да. Тика болх тоабара чӀоагӀа новкъостал ду юртарча общественникаша-депутаташа, пайщикаша. ХӀанз цига пайщикаш болаш ба эзар гаргa ийдархой, парех визза пайщик волаш ва 113 саг. Цар а дукха мероприятеш белгалйоаххар тика болх тоабара, хӀаьта йоккха балха опыт йолча Бексолта дика чакхйоахар уж.

Наьсар-Кертарча № 1 йолча сельмага коллективаша социалистически яхь лелаю тика болхлоша. Цу яхье дукхагӀйолча хана хьалхара моттиг Экажкъонгий-Юртага хул. 1965-гӀа шу довлалуча хана, Наьсарен районе эггара хьалха коммунистически къахьегама сийлен цӀи елар коллективана. Кхо шу соагӀа ха я цо карара кара тела ЦӀе вымпел лелаю. ДӀахо йодача хана а из карара ца алийта лерхӀ цо.

Дика болх бу тика коллективо укх шера а. 11 бетта шера план 101,3 процент кхоачаьнъяй. Ер шу чакхдалалехьа хьахулача нера чотах къахьегамхошка доххаргда 25—30 эзар сома мaьхa товараш.

Къахьегам нийса вӀаштӀехьбаккхарал, ше дика болх барал соагӀа, шийра болх беча торгови болхлошта Батыгов Махьмада, Куркиев Матора дӀалу цо дукхача шерашка ше Ӏоаь балха опыт.

Иштта къахьегаш хьавоагӀача Бексолта доьхача къахьегама толамий лакха мах баьб. Цунга а ялх Сийлен грамота, къахьегама книжка тӀа дӀа а ладеш иттаза баркал аьннад, дукхаза ахчан премеш тийннай. Иштта тика коллективана а тийннай дукха Сийлен грамоташ.

Общественни балха тӀа а хьинаре дакъа лоаш нов. Кациева. Юрта дикагӀволчарех доархӀаш агитатор ва из.

В. И. Ленин ваь бӀаь шу дузача денна сийленна накъалхара доккхий социалистически декхараш тӀаийцах тика барттайнача коллективо ер шера план 1970-ча шера 7-ча ноябре кхоачаьнъе лерхӀ цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Сурта тӀа: Наьсарен района Экажкъонгий-Юртарча сельмага заведующи Б. Кациев.

И. Плиева сурт.

РОССЕ АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШКА

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Къилбаседа-ХӀирийчен юрташка дӀайолаеннай В. И. Ленин ваь 100 шу дузара хетаь литературно - музыкальни сайренаш. Иштта йола эггара хьалхара сайре хилар Тиркаца уллача къаьнача юрта Эльхотове. ХӀирий поэташа ййшар Владимир Ильичах йола шоай стихотворенеш. Республикански паччахьаллен филармоне артисташа доккха концерт оттадир.

Республика творчески коллективаша хӀанзарча сезоне оттаяй сакъердаме а тайп - тайпара йола программа." Къилбаседа-ХӀирий симфонически оркестра концерташа юкъе керттера моттиг лоаиоргья В. И. Ленина ладувгӀаш хиннача музыко.

ЧЕБОКСАРЫ. Чуваше столица автоматически телефонни сета боарам шоаза лакхбелар укх деношка города керда Малхбоален дакъа тӀа масехк эзар номер йола АТС болх бе йолаеча. Бакъда, Чебоксаре телефонни буззам дегӀабоалабеш баьккха хьалхара гӀа мара бац из. Къилбаседа - Малхбузерча кварталашка хьалъеш латт йоккха АТС, цун хьалхара эргӀа шоаза тӀеххургья Малхбоалерча АТС-а мощностал.

Шерьел я центральни телефонни узел а. 250 канал долча видеотелефон йолча городашта юкъерча станце проект оттаеш я. Эггара кердагӀа йолча аппаратьё чебоксарцашка йиш хулайтаргья Чуваше меттел Москве а, хӀаьта иштта доалахарча областной центрашка а вахача чьаштдолча абонента номерах телефон тоха.

КАЗАНЬ. Татаре кооператораша толамца кхоачаю торговле планаш, хӀара шера республика юрташка бахача нахага промышленни кхачани товараш дукхагӀа а доткаш. Укх шерара товарооборот 485 миллион сомага кхоачаш я — пятилетка йолаенача хана хинначул бӀаь миллион сом дукхагӀа я из.

Доххаш долча товарий ассортимент шерьяьй. Республике тӀагӀа дукхагӀа хулаш йолча юрта торговая центрашка, универмагашка даим доххаш дола товараш а хинна дӀалийттад культурно-бытовой болхамен эша товараш. Кхаь шера шоаза дукхагӀа елхай телевизораш. Дукха дӀаийо радиоприемникаш а. Юрташта электрификаци ярца дувзадения дукхагӀа эша хьинад электробытовой товараш.

ДукхагӀа йоаж дикагӀа йола кхачан продукташ. Кхо шу хьалха хинначул колбасни изделеш кхоаза, хӀаьта дукха пол тӀаро оалхазарэши шоаза дукхагӀа дехказ укх шера. ТӀа-тӀа дукхагӀа ийо кондитерски изделеш. Укх шера 20 миллион сома маьхa елхай уж.

Дог гӀаадуташ я кооперативни торговле перспективаш. Пятилетка чакхдалалехьа йолча хана Татаре потребсоюзо хьалъергья эзар соагӀа магазин, ресторан, кафе, столовеш, маьхк ю пекарни, консерви завод.

ИЖЕВСК. 120-аза латаеннай рампа лампаш, хьаделладеннад занавес воазаш йолча удмуртски драматурга Игнатий Гаврилова «Жингрес связьл» («Зовне гуйре») яхача пьеса спектакла хьалхашка. Дукхаза хьийжаб цунга тӀаьх аьнна зал йиза бола нах, Удмуртски музыкально - драматически театра артисташ сцене тӀара дӀа ца боалийташ дукхача хана сеца я бени.

Цу комеде тема я коллектива кхетам балара низ. Символични я пьеса шийпӀя из юртара гуйре — лаьтта дьхийнна хьувгьамаш чуэпа ха, коллективни къахьегама итогаш ю ха.

ПАРТИЙНИИ СОВЕТСКИИ БОЛХЛОЙ КУРСАШ

Укх деношка чакхъьлар БКСС Нохч-ГӀалгӀай политпросвещене ЦӀагӀа бетта лаьрхӀа хинна республика партийнии советскии болхлой курсаш. Курсашка дешаш хилар БКСС райкомий агитацеи пропагандан, кхалнаьза юкверча балха отделий заведующеш.

Парте историе, Ӏилман коммунизма, партийни строительства дешашка ладувгӀарал соагӀа балха опыт Ӏомайир курсашка дена баьгӀараша. Белгала аьча, Сунженски района балха стиль еӀзар, районе хьалха латтача боахамашка хилар. Цул соагӀа Ленински Заводскойи районашка, «Красный Молот», мехкаьтта чакхдоахача заводашка, иштта кхьча промышленни предприятешка хилар уж.

Курсашка ладувгӀаш хиннараш иштта вӀашагӀкхийтар искусстваи литературан болхлоша. Къаьстта тервам тӀабахийта ладийтӀар цар Базоркин Идрисе шийкерда лардаьча «БӀаьшерешкнй боадонера» яхача романах лаьца даьча къамьлага.

С. ШАДИЕВ.

МЕХАНИЧЕСКИ КАССИР

«Орбита» яхача киевски кинотеатра кассови зале гучаьннай шийтайпара кассир-автомат. Цун автор — Украински политехнически институте Киевски филиала электроавтоматика лабораторе заведующи Михаил Крыжановский.

Автомата бигаьеньа болча «экрана» тӀа 150 соагӀа кхиннa йоалл, хӀаьта царех хӀарарэ зрительни заверча белгаларча моттига лаьрхӀа я. Эшача боарам дола монет автомате чу Ӏочу а тесса, шоаьта белгалдаьннача кресла киопка дӀатӀаӀоӀае — масседа секунда лоьхача гӀолла вонаш дола билет хьаххоачаргда шуга. Тешшане болх бу механически кассиро. Нагахьа санна моттиг елка хуле, цун кнопка шийможге юха оттац: билеташ - дубликаташ лац автомато. ХӀара сеанс дӀадаладалаларе хьалхагӀа къаьхата киста тӀа йиний, вала пиш дӀачуйола устройства чу, тӀаккха зрителаша кнопкаш дӀатӀа а теӀаеш, шоаш ю цу чу пробиваш, дӀахоа статистически доархӀамаш аттача а довхьы. Цул соагӀа, мохкагӀча хана а дахача билетех хьанийна ахча хьахьекх къаьстта шийтайпарча счетчико.

(АПН).

Заполярьера теплични гигант

Мурманскера гаьна боацаш хьалъеш латт керда Ӏалаьмате йоккха теплични комбинат (хӀараир эзар квадратни метр йолаш ткъаь итт теплица). Кердача комбината сердала йӀовхала тергья электропередача къаьсттача линега гӀолла цунна юзалуш йолча Нижне-Тулома ГЭС-о.

ЛоархӀамаша хьаьмкхачон, кердача теплични боахамо шера эзар тонн гаргга керда хабуц кхоергья. Из болх бе болабалийтачул тӀехьагӀа Мурманска области дерригача теплични боахамашка хӀаьа тоалачул цкъаьа ахаззен дукхагӀа керда баьцадаараш кхоачаргда Кольски ах гӀайрен тӀа бахача нахага.

Михаил ГЕПОВ,

АПН корреспондент.

«Укрюжгипроводхоз» яхача Одесски паччахьаллен институте кийчъяь гидротехнически ирригационнии гӀирсаш хьалхара перспективни генеральни схема. Итт шера Дунайи Днестрайи хий кхоачаргда 447 эзар гектар хулача Ӏаьржача форда йистерча арешкарча лекъаче лаьтташка. Саратовски Татарбунарски районашкарча боахамаша соалоагӀа 20 эзар тоннага кхоачаш ӀаьԀ, 50 эзар тоннага кхоачаш [illegible] баьшаланараш чуэцаргда.

Сурта тӀа: электромоделировани кобинете инженераш Бондарь Ольгеи (аьрдехьаьр) Лапинская Татьянеи фильтрацени расчеташ еш ба.

И. [illegible] сурт.

ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ПОЛЬСКИ АВИАЛИНЕШТА ЙОЛА «ТУ-134»

ВАРШАВА. Календарно бече хоамах, «Лот» яхача польски авиационни линеши керда «ТУ-134» яха пассажирски самолет йолаенний. Из я цу тайпара йола Польски Халкъа Республике гражданни авиацена Советски Союзо хьийта шоллагӀа самолет.

●

КУБИНСКИ КХАЛНАЬХА ФЕДЕРАЦЕ ПЛЕНУМ

ГАВАНА. Укхаза хьайийлай кубински кхалнаьха Федераце УП — ьъамен пленум. Кхьа стелашке эхай 100 соагӀа делегатий. ДӀадехача шера Федераце беча балха итогаш эргъя цар, хьатӀейоагӀача хана бергбелча балха план а оттаергья. Пленума балх беча помещене хьайийлла я шоай дакъа кортамукъаш шой пайдаман хилара тӀехьа кубински кхалнаха лоаттабеча къовсамех дувцаш йола выставка.

●

ВӀАШИ ЛЕЛАДУ СОВЕТСКО-ВЕНГЕРСКИ ГӀУЛАКХАШ

БУДАПЕШТ. 1971 — 1975 шерашка Венгреи Советски Союзеи Ӏаьржа металлурги дегӀайоалаира пленашта координаци яра дешаш дийцар Ӏаьржача металлурга венгро - советски группа Будапешта хиннача заседане. Иштта укхаза дийцар металлургически промышленностера технически прогресса лоставаьи производства кооперацена дешаши.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИ: ХЬАЯЬИГНИЗ БОЛА ЭКСКОВАТОР

Лаьттанца баххаш ле лаьрхӀа машинаш хьоерраша хьалхагӀа а дукхаза лецдаькхаь дуне Ӏалаьмате йоккхийча машинашца. Цхьабакъда, кхьметтел фаьлгаш ладалуцарий а уйла тоъаргъяц городе Унинове чехословацки машинаш хьераша кийчъяь керда роторни экскаватор чулаца. Цун дозал 3,5 эзар тоннана кхийса ла, цо сахьата хьалдоакх 6600 кубометр лаьтта. Города Билинена юххерча тайша кӀор боахача карьерера массаьзарча экскаваторашка хьалдоаккхалургдоаче тӀо а увю дола лаьтта хьалдаккхарех юстара кхувсараш лаьрхӀа я экскаватор. Укх денош экскаватор вӀашагӀъелла боалаш ба унически монтажникаш. Декабрь бутт болалуш болх бе эрергья из.

(ТАСС).

РУМЫНИ: КООПЕРАТОРАШ ДЕШАШ БА

Агротехнически знанеш лакхъяра курсашка занятеш дӀайолаенний Румыне юртбоахама производствени кооперативашка. Укх тӀеххьарча шерий опыто хьахьекхад, юртарча къахьегамхой дешара цу массови формо юрта боахамо производство дегӀайоалаяра, цун экономически эффективность лакхъяра гӀулакха дикка пайда луш хилар.

Соахка цу курсашка дешаш хиннав юрта боалакера 450 эзар балхо. Кружокашкара занятеш ераш агрономаш, ветеринари дораш, экономисташ, уезди юрта боахама оргта йий специалисташ ба.

(ТАСС).

Доазол дехьара

СОВЕТСКИ ФЛОТ ХАЛКЪИЙ ЧӀОАГӀАЛО Я

ПАРИЖ. 4 декабрь. (ТАСС). ЮФИ яхача агентствас дӀайоаржаьй Средиземни форда районе НАТО-с ечa тӀема кийчонех йола «Мундо обреро» яхачун статья.

НАТО пакта кхоллар Ӏодаькхад. Социалистически мехкашкаоа болча боацача кхерама хӀана тоха оза ахаш бахьан а доахаш. ВӀашагӀкхийттача Штатий политически, экономически, тӀема доал Малхбузерча Европе чӀоагӀлег, хӀаьта иштта ФРГ реваншистски ле гӀертараш хьаллаца лерхӀаш шийболх сихбаьб НАТО-с.

Советски флот Средиземни форда тӀа хилар бахьане а лувцаш, хӀана империалисташ гӀерт цига тӀема доархӀам бола гӀулакхаш ле. Фийла хилара ду яхача цу гӀулакхаша йоачена боккха доархӀам болча цу районерча машара керда кхерах тӀаеттабу.

Средиземни форда тӀа советски флот хилар нийса дегӀаш ле. хӀана аьлча цига 6-ча американски флото хьэлий шийбазаш, термоядерни тоӀо дола базеш а [illegible].

Вай, Средиземни форда гонахьа укхача мехкара халкъаш кхетаде декхарийла да малхагӀа флоти яцъй базаши цу районе йолча хана цига советски флот хилар боккъонца а дизза а нийса хилар, из вай хьаштий чӀоагӀало а гаранти а я.

ФКП ЦК ПЛЕНУМО ШИЙ БОЛХ ЧАКХБАЬККХАБ

ПАРИЖ. 7 декабрь. (ТАСС). Ший болх йистебаьккхаб Французски коммунистически парте Центральни Комитета пленумо.

«Демократии социализми бахьан лоаттабеча къовсама проблемаш» яха доклад йир ФКП Генеральни секретара В. Роше. Пленума юкъе дакъа лоацараша лайбгӀар ФКП делегаци КПСС делегацеца Москве вӀашагӀкхетарах йолча отчетага (докладчик ФКП ЦК Политбюро члени ФКП ЦК секретара вола Ж. Марше).

Цу летай хьакъехьа йоагӀаш йола резолюцеш тӀаийцар пленумо.

СЕПГ ЧРЕЗВЫЧАЙНИ СЪЕЗД ГУЛЪЯРАХ—МАЛХБУЗЕН БЕРЛИН

БЕРЛИН. 7 декабрь (ТАСС). Германе Социалистически единни парте правлене — Малхбузен Берлин тӀаийцар 1969 шера 15 февpале парте чрезвычайни съезд гулъярах йола решени.

АПН агентства беча хоамах, съезда ден повестка а «Текущи моментахи гаргарча декхарехи» йола СЕПГ—Малхбузен Берлин председатела доклад, хӀаьта иштта парте устава хувцамаш а.

12 декабре 5 шу дуз Кене шийдоӀамерча Республика. Кене столица — Найробе майдаех цаӀ.

С. Кулина сурт.

ТАСС фотохроника.

Хайча пайдане да

МАЛХИ ВАЙИ

Сага уйлацӀано, цун бенна хьинар дукхача хьале Малх бӀайзагӀа хьекарӀ тийша хургда, хӀаьта долие. Лаьттан магнитни полегарча хьалах тийша я хургда.

Из тайпа соцам шоаш балехье советски Ӏилмахоша боккха тохкама болх чакхбаьккхаб. Ленинграде, масела, анализ ьий «скорой помощь» машенӀча деношке, масаза ийкей хьача денешта. Гучадьлар, из кест-кеста ехилга Мехкагарчен Лаьттан магнитни полегарчен хьалах тийша хилар. Лаьттан магнитни поле хоозагӀьььича производствен транспортан хатараш а эзараш а дукхагӀа хул.

ЦХЬАЙ ХАНА ШИ БУТТ [illegible]

Боттоице фаьлг болаш санна хет цу хоамах, цхьабакъда, цунна кӀал гӀолла хадаь латт купгаш — боккхийча Ӏилмахой цӀераш. ХӀаьта кепа а техай цунна лоархӀамеча Ӏилман журнала тӀа. Фу доле цу хоама тӀа дувцарӀ Кхаь шера Аргентинени Чилеи ах хьссе яда районаш тоххаш хиннай США-и Бразилеи Ӏилмахой экспедици. ХӀаьта уж тахкара доле бахьан хиннад къулбехьемамерикански индейцаша арьяьккха легенда. Цу легендай лерарагӀа бехача Ӏилмахошта гучаьнний тӀаьши упл-уплув йоазка кратераш.

Кратераш — уж а сигалара чунийга Ӏалаьмата доккхий тӀой тӀадеттадаларех йиса лераш. Цу кӀоргача кӀоагашкара хораьй кхоккаьнна «бомбаш» гаьнашта тӀаеттадларах хьаьйинача дахчен кӀора чӀагилгаш. Цу катастрофах юзейнсача хӀамай хо лаьрхӀай. Гучадаьннад, цо кӀор ека эзар шу хьалхагӀа хиниа хилар. Тоххам баьчул тӀехьагӀо хьаьххачча материалашка хьажача Ӏилмахоша лоархӀ вай планета цхьан хана ши спутник — ши бутт хинна хилар. ШоллагӀа бола бутт Лаьттане сов гарга а бена оатабенна.

«Сельская жизнь», 1968 шера 3 декабрь.

СПОРТ

ВОЛЕЙБОЛ

«Красный молот» завода спорта Двореие РСФСР-а къоначa волейболисташта юкъера отборочни хьашдӀаюлаеннай.

Воронежера, Тулера, Иркутскера, Москвера, Волгоградера, Йоша тӀарча Ростовера, Грознера, кхьча городашкара 12 команда я дхьанта юкъе дакъа лоацаш.

БоккхагӀа болча къоначa волейболисташта юкъе хьалла ба Воронежерей Иркутскерей спортсменаш.

Яхьаш дӀахьош я.

О. НИКОЛАЕВ.

ХАОТТАМ

Такан республике гӀоалей Грознеи бийсанна хувцалуш моркаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, дийнахьа моркаш а йолаш, лоадама йоачаш а йоацаш, малхбузехьара бийсанна лаьгӀо, дийнахьа лаьгӀо, гӀаьххьача йоарвэта кхоачаш мух а хьекхаш ха латтаргья. Температура бийсанна республике гӀоалла 3—8, Грозне 6—8 градус шелал, дийнахьа республике гӀоалла 0—5. Грозне 0—2 градус шелал йоаш хургья.

10-чей 11-чей декабре хоттам хайра хувцалургбац.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгӀа, хьажа

РАДИО

9 декабрь

7.20 — «Из ца хулаш йиш йолаш дерг» яха беседа (эрсий меттала). 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — Аппараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Аппараш. 8.45 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Нохч-ГӀалгӀай спектакашта йола музыка. 16.30 — «ДӀаеххача заман кхеданача, вочa гӀулакхашца къовсам лоаттабе» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Аппараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.35 — «Знанее» общества лекторааш — Ильича юбилейга (эрсий меттала). 19.45 — «Юрта Ӏуйре» (эрсий меттала). 20.15 — «Алена юкъе гӀоллаз яха Хашагульгове очерк (гӀалгӀай меттала). 20.25 — Аппараш. 20.45 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Бераштa. «Тоускина Питт» чил фильм. (нохчий меттала довккх) 18.25 — Телевизиони кердалараш (гӀалгӀай, эрсий меттала). 18.45 — Ленина орлена кавалер. Бригадир Зелимханов. Киноочерк (нохчий меттала довккх). 18.55 — Документальни фильм. 19.15 — «Бене къоагаш» яхача Бокова романах йола «Пробуждение» яха телевизиони спектакль (гӀалгӀай меттала, эрсий меттала довккх). 20.15 — Шоана, бераш. 20.25 — Передачай программа. 20.30 — «Пико» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмови отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-95; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности, — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05269. Заказ № 5174.